

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^e JAARGANG

WOENSDAG 23 NOVEMBER 1932

No. 882

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lenep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

22 NOVEMBER 1932.

In de noteeringen van de geldmarkt kwam ook deze week geen verandering. De prolongatierente noteerde 1 pCt. en particulier disconto $\frac{1}{4}$ à $\frac{3}{4}$ pCt. Callgeld onplaatsbaar.

De Minister van Financiën heeft de inschrijving opengesteld op schatkistpapier op Woensdag 23 Nov. a.s. Aangeboden worden weder drie- en zes-maands promessen en jaarbiljetten tot een totaal bedrag van f 55 millioen.

* * *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank daalde de binnenlandsche credietgeving met f 2 millioen; de post binnenlandsche wissels liep met f 1,2 millioen terug en de post beleeningen met f 817.000. In het bedrag van het papier op het buitenland kwam geen wijziging. De diverse rekeningen onder de activa der Bank stegen met f 113.000.

De goudvoorraad is op nagenoeg gelijke hoogte gebleven; de voorraad zilver vermeerderde daarentegen met f 1 millioen.

Onder de passiva der Bank blijkt de biljettencirculatie met f 8,1 millioen te zijn ingekrompen. De saldi in rekening-courant namen met f 7,5 millioen toe, welke vermeerdering ongeveer gelijkelijk was verdeeld over de posten saldo van 's Rijks schatkist en saldi in rekening-courant van anderen. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met bijna f 1,4 millioen; het dekingspercentage bedraagt nagenoeg 84 pCt. tegen 83 pCt. de vorige week.

* * *

Ook de afgelopen week heeft de loop van den Pondenkoers weder aller aandacht getrokken. De Britsche nota aan Amerika aangaande de terugbeta-

ling der schulden en de nu heerschende onzekerheid, wat er eigenlijk gebeuren gaat, hadden een slechten invloed op de Ponden-noteering. Van 8.30 is de koers tot 8.12½ teruggelopen, waarop weder een stijging tot 8.22½ volgde. Gisteren was het Pond weder in reactie en daalde tot 8.15, slot 8.16. Ook de vastheid van den Dollar in Londen — evenals in andere financiële centra — beïnvloedde het Pond ten nadeele; de \$/£-koers was 3.33—3.27—3.27½. Tevens verdient het feit vermelding, dat de Bank of England de laatste dagen goud in de open markt schijnt op te koopen, waardoor de vraag naar Ponden, die het gevolg was van de goud-aankopen door anderen, nu uitbleef. De Bank of England drukte dus hierdoor zelf den Pondenkoers eenigszins. Dollars bleven hier vast: 2.4895—2.4905. Marken eerder iets teruglopend 59.21—59.17; slot 59.19. Fransche Francs lager: 9.76¼—9.75. (De Dollar steeg in Parijs van 25.50 tot 25.55). Belga's daalden van 34.54 tot 34.48½. Zwitsersche Francs eveneens iets lager 47.92—47.88. Lires handhaafden zich rond de 12.75. Peseta's onveranderd 20.35. Het Noorden natuurlijk lager; Kopenhagen 42.40, Oslo 41.50, Stockholm 43.40. Canadeesche Dollars 2.16. T. T. Batavia hooger: 99¼.

Op de termijnmarkt waren geen veranderingen van beteekenis.

Naar gouden munten was wel eenige vraag; Eagles noteerden 2.49%, Sovereigns 12.09. Baren deden ca. f 1.650,75. Marken bankpapier noteerden rond de 59.—.

LONDEN, 21 NOVEMBER 1932.

Het overvloedig aanbod van geld hield ook verleden week aan, doch daartegenover stond een grotere vraag dan in de laatste weken het geval was geweest. Het namiddaggeld kon dan ook op verschillende dagen $\frac{1}{4}$ pCt. bedingen.

Disconto opende vast en trok deze week aan onder den invloed van de inschrijving op Vrijdag voor een grooter bedrag aan schatkistpromessen (£ 60 millioen) dan gewoonlijk, zoodat de noteering voor drie-maands bankaccepten tot $\frac{7}{8}$ — $\frac{15}{16}$ pCt. opliep en zich heden op $\frac{15}{16}$ pCt. stelt. De toewijzing op Vrijdag had tegen $\frac{7}{8}$ pCt. plaats. Heden is de prijs voor schatkistpromessen $\frac{13}{16}$ — $\frac{7}{8}$ pCt. zonder noemenswaardigen handel.

Vrijdag a.s. worden wederom £ 60 millioen ter inschrijving aangeboden. Het staat te bezien, of de noteering zich zal kunnen handhaven, gezien de groote bedragen, die begin December in de markt zullen zijn.

De berichten uit New-York over de mogelijkheid, dat de oorlogsschuldbetalingen per 15 December al of niet moeten plaats hebben, waren over het geheel teleurstellend en hadden een verzwakkenden invloed op Sterling. Na vrij groote schommelingen tusschen 3.33 en 3.26½ eindigde de Dollar op 3.28½, terwijl Guldens van 8.30 terugliepen op 8.18—8.19. Ook heden zijn de wisselkoersen voor goudvaluta's duurder: Dollars 3.27½; Guldens 8.16.

**DE ELECTRICITEITSTARIEVEN VOOR HUISHOUD-
LIJK VERBRUIK IN NEDERLANDSCHE STEDEN MET
MEER DAN 100.000 INWONERS.¹⁾**

I.

De methode van den type-verbruiker.

In verband met de vele moeilijkheden, welke deze materie in zich bergt, is het gewenscht om eerst onze methode van onderzoek nog eens in het kort uit een te zetten. Zooals uit ons rapport²⁾ blijkt, zijn er in de 33 voornaamste gemeenten niet minder dan 15 verschillende tariefsystemen in gebruik, terwijl bovendien de gemeenten, die een principiëel gelijk tarief-systeem hebben, onderling zulke groote afwijkingen in uitwerking vertoonen, dat een oppervlakkige vergelijking tot grove onjuistheden aanleiding geeft.

Wanneer wij bijv. vergelijken het dubbeltarief, geldig in de gemeente Delft en dat, geldig in Bergen op Zoom, dan vinden wij als prijs in spertijd in Delft 27 cent, in Bergen op Zoom 25 cent; buiten spertijd wordt in Delft 17 cent, in Bergen op Zoom 6 cent in rekening gebracht. Op het eerste gezicht is Bergen op Zoom dus véél goedkooper. In werkelijkheid is echter het Delftsche tarief aanzienlijk lager. Dit is een gevolg van het feit, dat het spertijdtarief in Delft slechts enkele uren per dag (in de wintermaanden 4 uur, in de voorjaars- en herfstmaanden 2 uur en des zomers in het geheel niet) geldt, terwijl in Bergen op Zoom vrijwel alle dag- en avonduren, van 7 uur tot 23 uur, het hooge tarief geldt. Dientengevolge betaalt een kleinverbruiker, die geen nachtstroom voor verwarmingsapparaten of andere doeleinden gebruikt, onder gelijke omstandigheden in Delft ongeveer 21 ct., in Bergen op Zoom pl.m. 24 ct. per kWh.

Moeilijker nog is de vergelijking, ingeval men bijv. naast elkaar stelt het tarief van Delft en dat van Rotterdam, waar $f 2,24$ per $10 M^2$ vloeroppervlakte van de woning per maand en 5 ct. per kWh. wordt geheven, of het tarief van een van deze gemeenten vergelijkt met dat van Leiden, waar men 18 ct. per lichtpunt per maand betaalt en verder 10 ct. per kWh. tot een zeker maximum en daarboven 5 ct. per kWh.

Het is duidelijk, dat voor de vergelijking van deze tarieven een *kunstgreep* moet worden toegepast. Deze kunstgreep meenen wij te kunnen aanwenden door de invoering van den z.g. *type-verbruiker*. De grondgedachte is deze, dat een verbruiker, wiens verbruik van te voren nauwkeurig is vastgelegd, in de verschillende gemeenten gevestigd gedacht wordt en daarna verbruikstoestel voor verbruikstoestel nauwkeurig wordt berekend, hoeveel hij in ieder dezer gemeenten zou hebben te betalen voor dit onder *volkomen gelijke omstandigheden* plaatsvindende verbruik.

Hierbij zijn de volgende punten in het oog te houden:

1e. Het zal duidelijk zijn, dat van den type-verbruiker te voren moeten worden vastgelegd *al die eigenschappen en omstandigheden*, die voor de bepaling van het bedrag, dat hij voor zijn electriciteitsverbruik moet betalen, van beteekenis zijn.

In het onderzoek over 33 gemeenten was het daarom noodig om vooruit vast te leggen: tijdstip en duur van het gebruik van ieder toestel of lamp; oppervlakte van het huis; aantal vertrekken; aantal lichtpunten; aantal stopcontacten; hoegrootheid der lampen; maximum afgenomen vermogen; kortom dus de levensgewoonten van den type-verbruiker.

2e. Men dient te bedenken, dat de type-verbruiker

¹⁾ Dit artikel is het resultaat van een onderzoek door ondergeteekende in samenwerking met de heeren Ir. H. W. L. Brückman en C. A. Oudemans op verzoek van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Delft en Omstreken ingesteld.

²⁾ Electriciteitstarieven in Nederland — Rapport, uitgebracht aan de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Delft en Omstreken — door Ir. H. W. L. Brückman, C. A. Oudemans en Dr. C. Visser — Delft. — 1931.

INHOUD:

Blz.

DE ELECTRICITEITSSTARIEVEN VOOR HUISHOUDLIJK VERBRUIK IN NEDERLANDSCHE STEDEN MET MEER DAN 100.000 INWONERS I door Dr. C. Visser	926
Nogmaals de toekomst der gemeentefinanciën door Mr. Dr. A. van Doorninck	929
Couponbelasting door Mr. Dr. E. Tekenbroek	930
De Rijksmiddelen over October 1932	932
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De structuur en de tegenwoordige toestand van de industrie in het Saargebied door Dr. W. Cartellieri	933
AANTBEKENINGEN:	
Wereldgoudproductie, -verbruik en -voorraden	934
De strijd om de hegemonie op de internationale kopermarkt	936
De Nederlandsche schoennijverheid	937
Wereldsuikeroogst	937
MAANDOIJFERS:	
Emissies in October 1932	938
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	938
Overzicht der Rijksmiddelen	938
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	939—944.
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

géen *normaal*, noch een *gemiddeld* verbruiker⁴⁾ is. Hij is eenvoudig een „Gedankending”, uitgedacht om een gemotiveerden indruk van de hoogte van een tarief te krijgen.

Uit dit feit vloeit voort, dat men met het gebruik van de resultaten van een dergelijk onderzoek uiterst voorzichtig moet zijn.

Immers, over het algemeen is het verbruik geen vaststaande grootheid, doch is het mede afhankelijk van het tarief en ingesteld op de mogelijkheden, die het tarief biedt. Daardoor — en door de verschillende sociale structuur van de verschillende gemeenten, zijn de verbruikscijfers en verbruiksgewoonten nogal uiteenlopend. Construeert men nu *één* type-verbruiker, die afgeleid is uit het normale verbruik van zijn klasse in een bepaalde gemeente, dan loopt men het gevaar, dat een dergelijk verbruik in een andere gemeente relatief weinig voorkomt, terwijl juist doordat het „normale” verbruik als basis is genomen, men geneigd zou zijn, om het resultaat ook in de andere gemeente als normaal te beschouwen. Dit mag men zeker *niet* doen. De type-verbruiker is slechts *één* vast punt, dat in een breed veld wordt bepaald. Eerst door *verschillende* van deze vaste punten te bepalen kan men een indruk krijgen van de hoogte van de verschillende tarieven. Daarom hebben wij voor dit onderzoek alleen voor particuliere kleinverbruikers reeds 10 type-verbruikers gekozen, wier stroomafname sterk uiteenloopt. Is een gemeente voor al deze type-verbruikers duurder dan een andere, dan is de waarschijnlijkheid, dat het tarief aldaar hooger is dan in de gemeente, waarmede werd vergeleken, wel zéér groot.

Praktisch tot *zekerheid* wordt deze conclusie, wanneer wij constateeren, dat de type-verbruiker, wiens verbruik is ingesteld op het tarief in stad A., desondanks in stad B. goedkooper uit zou zijn, terwijl ook de type-verbruiker, wiens verbruik is ingesteld op het tarief in stad B., in deze laatste stad minder betaalt.

Duidelijk kunnen wij de beteekenis van den type-verbruiker uiteenzetten op de volgende wijze:

Vooropgesteld zij, dat het verloop der volgende verbruikerskrommen x en y in zooverre geheel willekeu-

⁴⁾ Een gemiddeld verbruiker van electriciteit is zoowel technisch als sociaal-economisch een wanbegrip. Opgave, zooals in vele verslagen geschiedt van een gemiddelde opbrengst per afgeleverde kWh. is waardeloos en sticht verwarring. Het verbruik, en daarmee de prijs per kWh. betaald, is voor de verschillende soorten verbruikers zéér uiteenlopend en het bedoelde gemiddelde geeft slechts de resultaten van de deeling: opbrengst gedeeld door aantal afgeleverde kWh., aan.

rig is, dat met de werkelijke vorm van deze lijnen geen rekening is gehouden, en slechts de invloed van het *tarief* daarin is weergegeven.

A, B, C, D, E, B₁, C₁, D₁, C₂ en D₂ geven type-verbruikers aan, in de teekening naar de grootte van hun verbruik gerangschikt. De getrokken lijn geeft de „verbruikerskromme” in stad X., de gestippelde die in stad Y. aan. De punten p.y. geven den prijs, door den type-verbruiker betaald in Y. onder de gegeven omstandigheden en bij het gegeven verbruik, aan, de punten p.x. den prijs in stad X. Voor de beschrijving van de omstandigheden, waarin de type-verbruikers verkeerden, verwijzen wij naar ons rapport en de hieronder gegeven aanvullingen.

De verschillende type-verbruikers behooren blijkens de teekening in verbruikersgroepen thuis, die in verschillende mate in de beide te vergelijken gemeenten voorkomen. Zoo zien wij in het voorbeeld, dat type A, een verbruiker, behoorende tot de arbeidersklasse, die louter licht gebruikt en daarmede zelfs nog zuinig is, in de stad X. weinig voorkomt, in de stad Y. echter meer. C₂ is een type, dat in X. veel, in Y. daarentegen weinig voorkomt. Dit doet echter voor het doel, waarvoor de type-verbruiker wordt gebezigd, niets ter zake. Dit doel is geen ander, dan het vastleggen van de hoogte van het tarief op verschillende punten van het veld. Blijkt dit op alle onderzochte punten hooger te zijn in Y. dan in X., dan is de conclusie gewettigd, dat over het algemeen het tarief in Y. duurder is dan in X. Het verloop van de verbruikerskromme heeft daarop in het geheel geen invloed. De conclusie zou even juist blijven, indien bijv. type-verbruiker A. in X. in het geheel niet voorkwam en C₂ en D₂ in Y. zouden ontbreken.

3e. Het zal duidelijk zijn, dat uit de type-verbruikers *geen gemiddelde* mag worden getrokken, om daaruit bijv. af te leiden, dat stad A. x pOt. duurder is dan stad B.

Voor de vergelijking van de in dit opstel behandelde gemeenten kozen wij 5 type-verbruikers, die electriciteit voornamelijk voor licht en gewoon huishoudelijk verbruik bezigen, 3 type-verbruikers, die daarnaast electriciteit voor verwarmingsdoeleinden aanwenden als bijverwarming, en 2 type-verbruikers, die speciaal zijn ingesteld op grooter electrisch verwarmingsverbruik.

Van deze type-verbruikers behooren er drie tot de arbeidersklasse, nl. de typen A. en B. (voornamelijk licht en huishoudelijk verbruik) en B₁ (licht- en ruim huishoudelijk verbruik), drie tot den middenstand C. (lichtverbruik en huishoudelijk verbruik), C₁ (licht, ruim huishoudelijk verbruik en bijverwarming) en C₂ (licht, huishoudelijk verbruik en verwarming op dezelfde tijden als C₁ en bovendien éénmaal per week en Zondags in een salon in de wintermaanden), drie type-verbruikers nl. D, D₁ en D₂ bewonen een klein hee-

renhuis, waarvan D. voornamelijk licht en huishoudelijk verbruik heeft en D₁ daarnaast voor bijverwarming electriciteit gebruikt, terwijl D₂ weer bovendien op een gewonen dag per week en des Zondags zijn salon in de wintermaanden electrisch verwarmt.

Type-verbruiker E. tenslotte bewoont een groot heerenhuis, waarin centrale verwarming aanwezig is en alleen licht en huishoudelijk verbruik in aanmerking komen.

Deze tien type-verbruikers leveren ons tenslotte de getallen die de basis van onze verdere beschouwingen zullen vormen.

De hoogte der tarieven.

Op de hierboven uiteengezette wijze berekenden wij de gemiddelde prijzen per kWh. in de zes gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, door de type-verbruikers te betalen.

De resultaten van deze berekeningen volgen hier: ¹⁾

	A	B	C	D	E	B ₁	C ₁	D ₁	C ₂	D ₂
Amsterdam	18,9	15,6	12,7	12,1	14,0	12,5	8,0	7,0	5,4	5,6
Rotterdam	13,6	14,0	11,8	11,2	15,1	11,6	8,0	8,1	7,0	7,2
Den Haag	13,1	13,5	10,3	9,6	12,8	10,8	6,6	6,5	5,5	5,7
Utrecht	13,8	14,2	12,0	11,3	14,5	11,7	8,2	8,1	7,0	7,3
Groningen	15,8	15,9	12,3	11,1	14,6	12,4	8,3	7,6	7,1	7,0
Haarlem	19,1	19,2	16,7	16,0	19,2	16,2	10,4	10,4	8,4	8,9

Uit deze cijferreeksen blijkt, dat de gemiddelde stroomprijs zakt, naarmate het verbruik groter wordt: de lichtverbruiker betaalt in alle gemeenten per kWh. meer dan de verbruiker, die daarnaast stroom afneemt voor huishoudelijke apparaten (strijkijzers, theelichtjes, radio, stofzuiger) en deze weer meer dan degene, die ook voor verwarmingsdoeleinden stroom betreft.

Dit is gemakkelijk te verklaren. Immers, in al de hier besproken gemeenten wordt een vastrecht geheven, dat onafhankelijk van het stroomverbruik is. Het is zonder meer duidelijk, dat in de formule:

$$\text{gem. prijs} = \frac{v(\text{astrecht}) + a \times p_e (\text{prijs per eenheid})}{a}$$

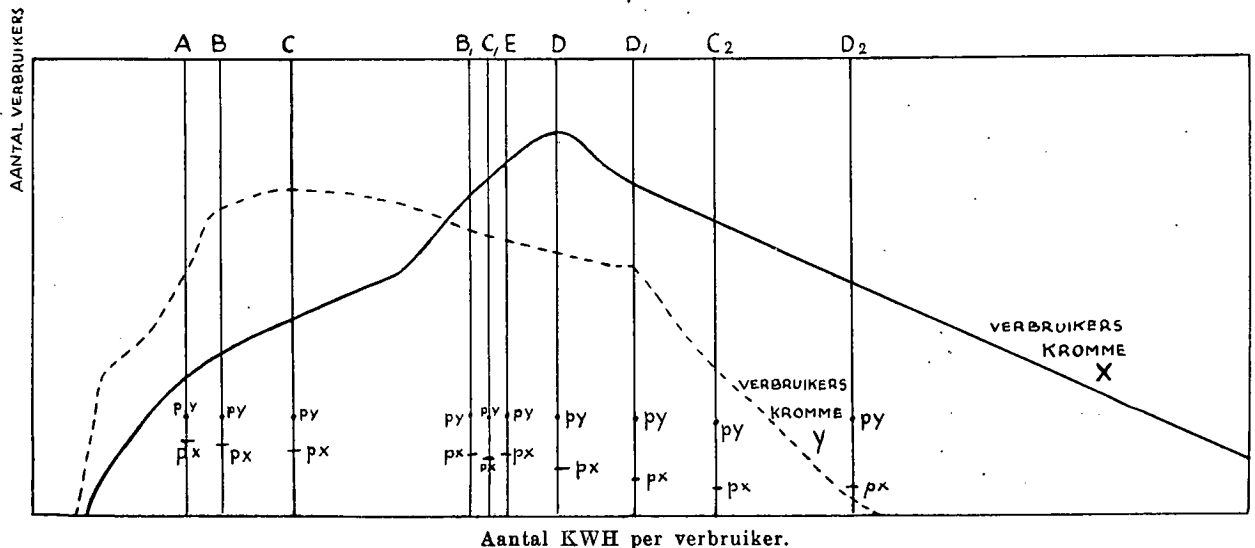
het vaste recht minder zwaar zal drukken, naarmate a (het aantal verbruikte kWh.) groter is.

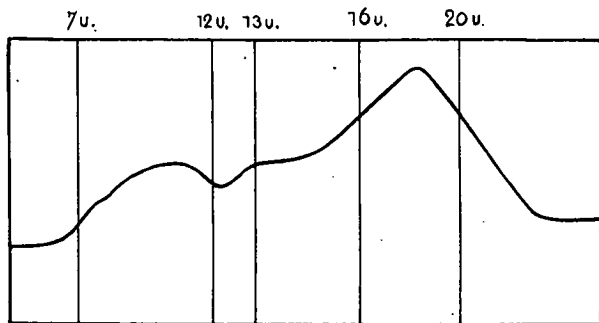
Dat een dergelijk vastrechtstelsel voor de bedrijven rationeel is, moge blijken uit de volgende overwegingen:

Over het algemeen is de centrale het zwaarst belast op die uren van den dag, waarop een deel van de krachtbelasting en de lichtbelasting samenvallen. Het algemeene verloop van de dagbelastingskromme is dus als volgt voor te stellen (zie grafiek volgende pagina).

De hoogte van de vaste lasten, die in de electriciteitsbedrijven sterk overwegen, wordt feitelijk, met eenige marges, bepaald door de hoogte van de spitsbelasting. Wil men rekening houden met den kost-

¹⁾ De cijfers zijn op tiende deelen van centen afgerond.

prijs, dan zou het dus billijk zijn om een verbruiker te laten betalen volgens de formule:

$$p = \frac{\text{max. bel. verbruiker gemeten in spijtstijd}}{\text{maximale belasting centrale}} \times \text{vaste}$$

lasten + aantal afgenomen kWh. x variabele kosten per kWh. Ook in dat geval zou de lichtverbruiker, die slechts gedurende betrekkelijk korten tijd stroom afneemt, per kWh. een hoogen prijs betalen, terwijl hij, die op voor de centrale gunstige momenten stroom afneemt, alléén de variabele kosten zou moeten opbrengen, daar de vaste kosten reeds door hen, die in de spitsuren stroom verbruiken, zijn vergoed.¹⁾

Dit vaste bedrag, door den verbruiker te betalen, heeft men in de bedoelde gemeenten trachten te benaderen door den verbruiker naar de oppervlakte van zijn woning te belasten, daarbij uitgaande van de veronderstelling, dat tusschen deze oppervlakte en electriciteitsverbruik een zeker verband bestaat.²⁾ Slechts Amsterdam zoekt ook langs anderen weg ten behoeve van de vaststelling van het vaste bedrag het lichtverbruik te benaderen.

Het toeval wil nu, dat óók de positie van de markt voor electriciteit toepassing van deze beginselen toelaat. Immers, zelfs als wij ons tot de particuliere kleinverbruikers bepalen, werkt een electriciteitsbedrijf nog in verschillende markten. De stroom wordt namelijk geleverd voor licht, voor huishoudelijke doeleinden en voor verwarming.

Bij een overzicht van deze markten blijkt:

a. dat de lichtmarkt voor het electriciteitsverbruik het gunstigste gesitueerd is. Immers, de voornaamste concurrent is hier de verlichting door middel van gas, welke vrij duur is, veel ongemakkelijker en minder hygiënisch.

Wanneer de electriciteitsleverancier hier een prijs rekent, die niet te ver van die voor gasverlichting verwijderd ligt, kan hij op een ruim debiet rekenen. Ondanks de in vergelijking met de verwarmingsprijzen hooge lichtprijzen heeft de electriciteit voor dit doel dan ook zonder veel moeite vrijwel het geheele terrein veroverd en dat zelfs in den tijd, toen in de meeste gemeenten nog een vrij duur eenheidstarief of een dubbeltarief bestond;³⁾

b. de markt voor huishoudelijk verbruik. Ook hier moet geconcurrereerd worden met andere artikelen. In sommige gevallen is deze concurrentie uitgesloten; de stofzuiger en in vele gevallen de radio zijn zonder electrischen stroom niet te gebruiken, de positie van den electriciteits-producent is hier dan ook vrijwel monopolistisch en dit gewone huishoudelijke verbruik is daarom met het lichtverbruik vrijwel op één lijn te stellen.

Anders is het gesteld met het verbruik voor theeketeltjes, strijkijzers, broodroosters en dergelijke apparaten. Hier kan dezelfde dienst door gas, steenkolen, petroleum, waxinelichtje enz. tegen zeer lage prijzen bewezen worden. Voor een ontwikkeling van het verbruik voor die doeleinden is dus een prijs noo-

¹⁾ Diversiteit laten we hier ter wille van de overzichtelijkheid buiten beschouwing.

²⁾ Wij zijn geen bewonderaars van dit systeem, doch deze kwestie doet hier niet ter zake.

³⁾ De oorlog van 1914—1918 heeft de electrische verlichting krachtig gestimuleerd.

dig, die niet te ver verwijderd ligt van den lagen prijs, waartegen deze concurreerende artikelen voorziening in de behoefte mogelijk maken;

c. voor verwarming tenslotte is concurrentie met gashaard en kolenkachel noodzakelijk. Voor voortdurende verwarming kan zelfs bij een prijs van 5 cent per kWh. de electrische verwarming niet concurreren met de kolenkachel. Voor verwarming op bepaalde tijden, bijvoorbeeld in herfst en voorjaarsmaanden, als de vulhaarden nog niet branden, of in vertrekken, welke niet geregeld gebruikt worden, is dit wel mogelijk. Echter niet den ganschen dag. Wil men een electrische kachel gedurende den vollen dag benutten, dan moet de prijs niet zóóver van die voor kolenverwarming verwijderd liggen, dat de voordeelen in gemak en hygiëne het prijsverschil niet meer zouden kunnen compenseeren. Dat beteekent, dat de kWh. prijs aanzienlijk onder 5 cent moet liggen.⁴⁾

De geschetste *marktomsandigheden* maken het mogelijk, om dien verbruiker, die het meest tot het ontstaan der hooge vaste kosten aanleiding geeft, ook het meeste daarin te doen bijdragen. Dit wordt door het vastrechtstelsel automatisch bereikt. Immers, men moet aan vast bedrag evenveel betalen, onverschillig of men alleen voor licht, of ook voor verwarming of ruim huishoudelijk verbruik electriciteit afneemt, zoodat men veilig kan aannemen, dat dit bedrag alléén op het licht drukt. Men behoeft toch, bij het overwegen wat electrisch strijken of wat electrisch verwarmen kost, alléén den kWh. prijs te berekenen, daar het vaste recht door het meerverbruik niet beïnvloed wordt.

Met deze aanname is in overeenstemming de reclame, die verschillende gemeente-bedrijven voor electrische verwarming maken. In deze reclame toch wordt terecht als prijs voor de verwarming vrijwel steeds alleen de prijs per kWh. genoemd.

* *

Tot zoover kan men zonder eenige bedenking de door de gemeentelijke electriciteitsbedrijven gevolgde tariefpolitiek als economisch verantwoord beschouwen. Immers, zij benutten de marktomsandigheden om dien verbruiker, die het meest tot het ontstaan der vaste kosten bijdraagt, ook het meest daarin te laten betalen.

In den loop der jaren is echter een ander beginsel, het fiscale, in het beheer der overheidsbedrijven doorgedrongen. Men ging de overheidsbedrijven beschouwen als een pomp, waardoor de gemeentelijke drinkwaterbak, waaraan steeds meerderen zich steeds gulziger laafden, voor drooglopen moest worden behoeft. Steeds hooger werden de winsten, door de bedrijven aan de gemeente uitgekeerd en de dalende kostprijs van het product kwam, doordat de winstopslagen geleidelijk grooter werden; slechts ten deele aan den verbruiker ten goede. Zoó moest door de hooge winstopslagen, die aan de gemeentekas ten goede komen, het verband met den kostprijs méér en méér verloren gaan en het fiscale element in de tarieven, dat zich eigenlijk laat samenvatten in den bekenden zin „charge what the traffic will bear” daartegenover meer naar voren komen.

Men heeft dus getracht, om de geschetste marktverhoudingen en de monopolistische positie, die de gemeente als electriciteitsleverancier heeft, te benutten om een zoo groot mogelijk winst voor de gemeentekas te kweeken, zulks met behoud van het in principe juiste vastrechtstelsel.

Hiertoe moest op de berekende prijzen een winstopslag worden gelegd. Deze winstopslag nu kan men óf meer op het vaste bedrag, óf meer op den kWh. prijs laten drukken; anders gezegd, men kan het noodzakelijk verbruik aan licht relatief zwaar, of

⁴⁾ Wij stellen voorop, dat wij electrische verwarming economisch slechts gerechtvaardigd achten op tijdstippen, waarop het opgestelde vermogen der centrale niet voor andere doeleinden volbenut is.

minder zwaar belasten en het andere verbruik dan minder of meer winst laten opbrengen.

Wanneer wij vanuit dit gezichtspunt de prijspolitiek der verschillende bedrijven nog eens nader beschouwen, springen groote verschillen tusschen Amsterdam en de andere gemeenten direct in het oog.

In de eerste plaats blijkt in Amsterdam over het algemeen het licht en het gewone huishoudelijke verbruik vrij zwaar te zijn belast. Dit is grootendeels te danken aan het vrij hooge vastrechtbedrag, dat Amsterdam heft. Dit bedraagt voor onze type-verbruikers:

	Bedrag in guldens.				
	A	B en B ₁	C, C ₁ en C ₂	D, D ₁ en D ₂	E.
Amsterdam . . .	23,10	23,10	31,50	73,50	84
Den Haag . . .	15	19,80	24,60	55,20	72
Rotterdam . . .	13,44	17,92	24,64	56	78,40
Utrecht . . .	13,68	18,24	25,08	57	74,16
Groningen . . .	16,80	21,60	26,40	55,20	74,40
Haarlem . . .	22,06	28,12	42,24	99,84	110,51 ¹⁾

¹⁾ Haarlem is door herhaalde wijzigingen in het tarief nu op een abnormaal hoog niveau aangeland. Vermoedelijk is hier de fiscus zeer overwegend aan het woord geweest.

Wordt electriciteit tevens voor bijverwarming gebruikt, dan daalt de gemiddelde prijs per kWh., door de type-verbruikers te betalen, tot een niveau, dat ongeveer gelijk is aan dat van Rotterdam en den Haag, zulks tengevolge van het feit, dat de eenheidsprijs in Amsterdam lager ligt dan in Rotterdam en zelfs iets lager dan in 's-Gravenhage²⁾.

In de derde plaats zien wij, dat ingeval electriciteit voor verwarming wordt benut *in tijden, waarop zulks de centrale het meest schikt*, bijvoorbeeld voor verwarming van kamers, die in hoofdzaak des Zondags worden benut, de prijs daalt tot onder het niveau van alle andere steden (zie volgende tabel).

De vraag, of Amsterdam duurder dan wel goedkoper is dan den Haag en Rotterdam, *is dus niet zonder meer te beantwoorden.*

Over het algemeen is Amsterdam voor al die verbruikers, die slechts voor verlichtingsdoeleinden en voor gewoon huishoudelijk verbruik stroom afnemen, (bijv. breede lagen der arbeidersklasse) vrij duur. Voor ruim verbruik op voor de centrale geschikte momenten is Amsterdam in vergelijking met de andere gemeenten echter goedkoop.

De volgende tabel zal zulks verduidelijken:

Onze type-verbruikers betalen voor: licht en gewoon huishoudelijk verbruik in guldens	meer kosten bij meer kosten verwarming en kamer-ver- warming op ruim huishoude- lijk verbruik Zaterd. en Zond. in guldens									
	A	B	C	D	E	B ₁	C ₁	D ₁	C ₂	D ₂
	Amsterdam	29,33	31,03	45,92	109,77	115,08	2,88	16,82	17,80	4,94
Rotterdam	21,23	27,84	42,67	101,34	117,24	3,59	21,02	46,20	23,35	35,02
Den Haag	20,45	26,74	37,22	86,93	99,19	2,52	14,72	32,35	16,34	24,51
Utrecht	21,47	28,16	43,11	102,34	113,—	3,59	21,02	46,20	23,35	35,02
Groningen	24,59	30,60	44,43	97,88	113,24	3,37	21,02	44,80	23,35	35,02
Haarlem	29,85	38,04	60,27	145,19	149,35	5,71	21,02	46,20	23,55	35,02

Hieruit volgt, dat het Amsterdamsche tarief véél fijner is gedifferentieerd dan dat in de andere gemeenten: m.a.w. dat het Amsterdamsche tarief wel niet lager is dan dat in de andere groote steden, doch dat het den verbruiker desondanks in staat stelt, om op ruimer schaal van de voordeelen, die de electriciteit kan bieden, te profiteren, dan het tarief van bijv. Rotterdam of Den Haag. Het gedifferentieerde Amsterdamsche tarief staat juist daarom naar onze meening economisch op een hooger plan dan dat van Rotterdam en de andere steden boven de 100.000 inwoners. 's-Gravenhage, waar de prijs per kWh. uur eveneens vrij laag is, doch minder gedifferentieerd, houdt in dit opzicht het midden tusschen Amsterdam en de andere steden. In het slotartikel hopen wij dit nader uiteen te zetten.

(Slot volgt.)

Dr. C. VISSER.

²⁾ In Rotterdam 5 cent, in 's-Gravenhage 3½ ct., in Amsterdam 4 cent, en gedurende eenige uren per dag en des Zaterdagmiddags en des Zondags 1½ ct.

NOGMAALS DE TOEKOMST DER GEMEENTE-FINANCIËN.

De heer Vliegen heeft indertijd in de Tweede Kamerzitting van 6 November 1931 (Handelingen, pag. 353) een door mij in de Economisch-Statistische Berichten van 28 October 1931 gepubliceerd artikel over de Toekomst der Gemeentefinanciën ter sprake gebracht. Ofschoon de toen door den heer Vliegen geleverde critiek op dat artikel ten deele op een onjuiste aanhaling mijner cijfers berustte, heb ik des tijds gemeend daarop niet nader te moeten ingaan.

Thans echter heeft de heer Vliegen mij de eer aangedaan in de Kamerzitting van 11 November jl. (Handelingen, pag. 371) ten tweeden male dit artikel ter sprake te brengen en heeft de verleden jaar begonnen lijn thans nog een eind verder doorgetrokken. Ik gevoel mij nu wel verplicht op de beschouwingen van den heer Vliegen eenige rectificatie aan te brengen. De fout, die de heer Vliegen verleden jaar gemaakt heeft, is de navolgende:

Bewerende alleen met rekeningcijfers te doen te willen hebben (wat juist is), berekende hij in de jaren 1924—1929 een stijging der uitgaven van alle gemeenten tezamen met 8 pCt., waartegenover hij stelde een stijging der bevolking van Nederland in diezelfde periode met 7¼ pCt. De heer Vliegen meende daaruit te mogen afleiden, dat de uitgavenstijging in die jaren normaal is geweest. Ofschoon hij echter terecht vooropstelde alleen met rekeningcijfers te doen te willen hebben, citeerde hij uit mijn artikel abusievelijk de begrotingcijfers. Had hij inderdaad de rekeningcijfers genomen, welke door mij opzettelijk naast de begrotingcijfers zijn vermeld, dan was hij, volgens zijn eigen systeem, tot het resultaat gekomen, dat de uitgaven 14 pCt. zijn gestegen; d.i. ongeveer het dubbele van het percentage, dat het bevolkingsaccres in die periode aangeeft.

Ik acht, het bevolkingsaccres een onjuiste draagkrachtmeter. De heer Vliegen echter, die daarover blijkbaar anders denkt, had dus in zijn rede van 6 November 1931 op grond van zijn eigen beschouwingen toen reeds tot de conclusie moeten komen, dat de totale gemeente-uitgaven in de periode 1924/1929 ongeveer tweemaal zoo sterk zijn gestegen als volgens den door hemzelf aangelegden maatstaf geoorloofd zou zijn geweest.

Thans is de heer Vliegen in zooverre vooruitgegaan, dat hij in zijn rede van 11 November jl. (Handelingen, pag. 371) inderdaad de stijging der uitgaven met 14 pCt. heeft aanvaard. Ditmaal echter stelt hij daartegenover, in navolging van het door hem op mijn naam gestelde gedeelte van het Rapport der Commissie-Welter, een stijging van het belastbaar inkomen, welke evenzeer 14 pCt. heeft bedragen, en concludeert daaruit thans min of meer triomfantelijk: „Zie je nu wel, dat ik verleden jaar gelijk had, uitgaven en draagkracht zijn gelijk gestegen: Er is dus geen volkje aan de lucht.”

De heer Vliegen licht dat nog nader toe door in de Handelingen te doen opnemen een staattie, waaruit blijkt, dat de belastingdruk in de betrokken jaren in de gemeenten niet is gestegen. Hij had zich die moeite kunnen besparen, want als de uitgaven in een zekere periode in dezelfde verhouding stijgen als het belastbaar inkomen, blijkt daaruit reeds, dat de belastingdruk niet is verzwaaard.

Intusschen is de beschouwing van den heer Vliegen van groot belang voor zoover zij de erkenning inhoudt van het noodzakelijk verband tusschen uitgaven en draagkracht. Ik heb haar dan ook met veel genoegen gelezen, omdat ik moet vertrouwen, dat de heer Vliegen bereid zal blijken van zijn betoog de onvermijdelijke consequentie te aanvaarden en dus zal erkennen, dat de gemeentelijke uitgaven bij een daling van het belastbaar inkomen in dezelfde verhouding als dat inkomen moeten worden verminderd. Dat dit niet in dezelfde mate noodig geweest zou zijn, indien

in de bijzonder voorspoedige periode 1924/29 door een minder sterke stijging der uitgaven een behoorlijke stille reserve was gekweekt, is een verder liggende conclusie, die ik den heer Vliegen voorloopig zal besparen.

Intusschen mag ik niet nalaten mij te verdedigen tegen het ook ditmaal weder tot mij gerichte verwijt, dat ik door de totale cijfers voor alle gemeenten als grondslag voor mijn conclusies te nemen, alle gemeenten over één kam zou hebben geschoren en de goede met de kwade zou hebben gelijkgesteld. Ook de heer Vliegen geeft wel toe, dat er hier en daar gemeenten geweest zijn, waar het anders had gekund, maar, zegt hij, men redeneert en concludeert alsof het alle gemeenten betreft. Ik moet daartegen opmerken, dat ik mij inderdaad en met opzet van een beschouwing over bepaalde gemeenten heb onthouden en naar ik meen terecht, omdat het mij om critiek op de gemeente A. of B. geenszins te doen was. Maar de heer Vliegen moge bedenken, dat, indien ik wèl een splitsing had gemaakt en de goed beheerde gemeenten afzonderlijk had gehouden, waarvan er — met name onder de kleinere — gelukkig nog een aanzienlijk aantal zijn, de uitkomsten voor de overige heel wat ongunstiger zouden zijn uitgevallen, en er bij deze laatsten van een gelijke stijging van uitgaven en draagkracht geen sprake geweest zou zijn.

Indien ik, om mij b.v. tot de allergrootste gemeente te bepalen — welke ongetwijfeld ook de bijzondere belangstelling van den heer Vliegen zal hebben — voor de gemeente Amsterdam de verhouding opzet tusschen het accres der gewone uitgaven en het belastbaar inkomen, krijg ik de navolgende cijfers:

Belastbaar inkomen vóór den kinderaftek:	
1924/25	f 583.368.000
1925/26	„ 592.334.000
1926/27	„ 591.909.000
1927/28	„ 581.055.000
1928/29	„ 585.960.000
1929/30	„ 616.089.000
1930/31	„ 626.910.000

Dit geeft een stijging in de 6 voorspoedige jaren van f 43,6 miljoen of 7,4 pCt.

De gewone uitgaven dezer gemeente stegen volgens de door het gemeentebestuur van Amsterdam gepubliceerde gegevens (d.i. met inbegrip van bedragen, nog te betalen bij het einde van den dienst) van f 109.224.959 in 1924 tot f 124.474.902 in 1930, zijnde een stijging in dezelfde periode met ruim 14 pCt. Met weglating van de evenbedoelde bedragen, volgens het systeem van het Centraal Bureau voor de Statistiek stegen deze uitgaven zelfs van f 96.928.536 in 1924 tot f 116.466.275 in 1930, uitmakende een stijging van pl.m. 20 pCt.

Voor Amsterdam zou dus „alle geredeneer over het slechte beheer van de gemeentefinanciën” zeker niet „van de baan” zijn geweest. Hoe deze verhouding zal worden als straks het belastbaar inkomen 1933/34 bekend zal zijn, kan met belangstelling worden tegemoet gezien. De mededeeling van Burgemeester en Wethouders in de toelichtende Nota bij de begroting voor 1933, dat het moeilijk sluitend maken van de begroting naar de meening van het College niet een omstandigheid werd geacht van zóó buitengewoon aard, dat het, in strijd met de gedane toezegging, een nieuwe vermindering van salarissen en loonen zou rechtvaardigen, stemt op dit punt vooral nog niet tot groot optimisme.

In zijn verder betoog waarschuwt de heer Vliegen met alle kracht tegen een afbraak van de autonomie, door hem een van de beste dingen in onze geheele Staatsinrichting genoemd. Ik onderschrijf die uitspraak volgaarne en heb met mijn artikel niet anders beoogd, dan op de gevaren te wijzen, welke die autonomie van de zijde der gemeente zelve bedreigen. Want een gemeentelijke autonomie met 's Rijks kas achter de hand als de boel vastloopt, doodt onvermijdelijk zichzelf.

Mr. A. VAN DOORNINCK.

COUPONBELASTING.

De in het uitzicht gestelde couponbelasting heeft reeds verschillende pennen in beweging gebracht; over het algemeen wordt deze belasting niet gunstig ontvangen. Een van de principiële bezwaren, die aan deze belasting kleeft, is wel, dat ze, niettegenstaande den aftrek, die voor de inkomstenbelasting zal worden toegestaan, in sterke mate een zakelijk karakter zal dragen. Het feit bestaat, dat elke belasting, op welke wijze die ook geheven wordt, tenslotte door fysieke personen gedragen moet worden en dus uit het inkomen moet worden betaald. Voor zoover nu de couponbelasting een zakelijk karakter heeft, zal het uiterst lastig zijn vast te stellen, door wie uiteindelijk die belasting gedragen zal worden. Dit brengt het gevaar mede, dat deze belasting voor een deel uiteindelijk gedragen zal worden door personen, die volgens het draagkracht-principe daarvoor niet in de allereerste plaats in aanmerking zouden komen.

Door theoretici zoowel als door practici wordt tegenwoordig vrijwel algemeen aangenomen, dat de eenige juiste wijze van belastingheffing is een heffing naar draagkracht (naast de z.g. bestemmingsheffingen dan, waarbij offer en nut tegen elkaar opwegen). Voor zoover nu de couponbelasting een zakelijk karakter draagt, gaat ze tegen den zin van de ontwikkeling in en is ze te beschouwen als een „Schönheitsfehler” (naast de zakelijke grondbelasting en de dividend- en tantiëmebelasting) in ons belastingstelsel, welke fout men dan wel niet zoozeer met den mantel der liefde, dan toch met het dwangbuis van de noodzaak zal kunnen bedekken.

De economische gevolgen van de invoering van een couponbelasting zullen eerst goed te overzien zijn, als het betreffende wetsontwerp in concreto voor ons ligt, hoewel ook dan wellicht die gevolgen langs verstandelijken weg niet geheel te traceeren zullen zijn. De couponbelasting is een z.g. „bron-belasting”, welke geheven wordt van de opbrengsten van kapitaal, dat in den vorm van obligaties of pandbrieven belegd is. Waar een obligatie of een pandbrief één van de vele vormen is, waarin men kapitaal kan beleggen, zal deze belasting afwentelingsverschijnselen in het leven roepen, die moeilijk te overzien zullen zijn. Dat „die verdammte Kapitalisten” deze belasting in overwegende mate zullen hebben te dragen, valt prima facie niet aan te nemen. Het kapitaal is daarvoor te fluide en de mogelijkheid het te beleggen in een belastingvrij vorm is daarvoor te groot. Dit ontleemt misschien voor bepaalde politieke groepen in het parlement aan de couponbelasting veel van haar attractie.

Maar dan staat daar toch nog altijd tegenover, dat het voor hen, die hun kapitaal momenteel in obligaties en pandbrieven hebben belegd, neerkomt op de „confiscatie” van een deel van dat kapitaal, want de kapitaalwaarde zal dalen, omdat van de opbrengst in de toekomst de belasting afmoet. Aangezien nu aangenomen wordt, dat obligaties en pandbrieven in de beleggingsportefeuilles van „de doode hand” veel voorkomen, zoodat door middel van de couponbelasting „de doode hand” tenminste ook een offer aan den fiscus zal hebben te brengen, treft men bij velen een op gevoelsargumenten steunende welwillende houding tegenover deze belastingplannen aan.

In dit verband mag er op gewezen worden, dat deze „confiscatie” geenszins het volle bedrag van de tot kapitaal geamortiseerde couponbelasting zal bedragen. In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over het ontwerp van wet tot tijdelijke heffing van opcenten op alle invoerrechten etc. heeft de Regeering reeds iets medegedeeld over de wijze, waarop de couponbelasting zal worden uitgewerkt. Gelijk wij hierboven reeds schreven, ligt het in de bedoeling aftrek voor de inkomstenbelasting toe te staan. Het gevolg daarvan zal zijn, dat voor een fysiek persoon, die in de inkomstenbelasting is aangeslagen, de couponbelasting, in theorie althans, geen

extra last beteekent. Dergelijke fysieke personen zullen obligaties en pandbrieven dus blijven waardeeren als vroeger, zulks in tegenstelling met „de doode hand”, voor wie de mogelijkheid van verrekening met inkomstenbelasting niet bestaat. Door de fysieke personen zal dus naar obligaties en pandbrieven een vraag ontwikkeld worden, waarbij met de couponbelasting geen rekening gehouden wordt. Dit schept voor „de doode hand” de mogelijkheid om althans ten deele aan het confiscatiegevaar te ontkomen, daar de waarde van de obligaties en pandbrieven niet in die mate zal zakken als het geval zou zijn geweest, indien de couponbelasting een zuiver zakelijke werking zou hebben gekregen, m.a.w. als verrekening met inkomstenbelasting voor fysieke personen niet zou zijn toegestaan.

Het is lastig, zoo niet ondoenlijk, te bepalen hoe groot die mogelijkheid om aan het confiscatiegevaar ten deele te ontsnappen, is. Daarvoor zou men o.m. dienen te weten het totale bezit aan obligaties en pandbrieven van „de doode hand” en de opnemingscapaciteit van de particuliere personen, van het groote publiek dus. Van grooten invloed daarop zal zijn het feit, of buitenlanders, al of niet aan deze belasting zullen worden onderworpen. Worden buitenlanders vrijgesteld van de Nederlandsche couponbelasting, dan vergroot dit de vraag naar Nederlandsche obligaties en pandbrieven, uitgaande van personen, die bij hun waardeering dier effecten met de couponbelasting geen rekening behoeven te houden, waardoor voor de „dooode hand-bezitters” dier effecten de mogelijkheid, om aan de „confiscatie” voor een deel althans te ontkomen, vergroot wordt.

Uit hetgeen de Minister in bovengenoemde Memorie van Antwoord schrijft, zou men kunnen opmaken, dat het in de bedoeling ligt, den vreemdeling vrij te stellen van Nederlandsche couponbelasting. Men mag met eenige spanning uitzien naar de wijze, waarop de Regeering deze materie, die ten nauwste verbonden is met het zoo lastige vraagstuk van de voorkoming van dubbele belasting, zal regelen. Geheel vrij heeft de Regeering in deze haar handen niet meer, daar zij door het werk van den Volkenbond op dit gebied, waaraan zij zelf actief heeft deelgenomen, althans moreel gebonden is. Op welke wijze intusschen deze materie ook geregeld moge worden, het zal den „dooode hand-bezitters” niet mogelijk zijn het geheele vermogensverlies af te wentelen, daar hun groot aanbod noodzakelijkerwijs den koers zal drukken.

Als een retrogressie, als een teruggang dus, mag men ook beschouwen het betrekken in de couponbelasting van Nederlanders, die hier te lande niet gedomicilieerd zijn. In hun rapport over de dubbele belasting uitgebracht voor den Volkenbond in 1923 schrijven de deskundigen in verband met het belasten van landgenooten, die in het buitenland woonachtig zijn:

„In the modern age of the international migration of persons as well as of capital, political allegiance no longer forms an adequate test of individual fiscal obligation. It is fast breaking down in practice, and it is clearly insufficient in theory.”

Het is een bekend feit, dat elke belasting en zulks geldt ook voor invoerrechten en accijnzen, eenerzijds een last, een druk, veroorzaakt, anderzijds als een beletsel werkt, dat de ontwikkeling op bepaalde onderdeelen in het economisch leven tegenhoudt. Zoo zal bijv. een hoog invoerrecht niet alleen een druk voor de consumenten kunnen teweeg brengen, maar ook voor tal van consumenten een beletsel zijn om überhaupt tot de betreffende consumptie toe te komen.

De kans is groot, dat de werking als beletsel van een couponbelasting hier te lande, niet onderschat moet worden. Het gevolg van een couponbelasting kan n.l. zijn, dat in mindere mate dan thans obligaties en pandbrieven zullen worden uitgegeven, omdat in zeer veel gevallen voor deze credietvormen, als wij ze eens

even als een economisch goed beschouwen, substitutie goederen aanwezig zijn.

De geneigdheid van de geldgevers, om den obligatievorm of pandbriefvorm te kiezen, zal, naar men mag aannemen, minder sterk zijn, dan de geneigdheid van de geldnemers voor deze credietvormen. De geldgevers hebben een groote keuze voor de wijze, waarin zij hun kapitaal zullen beleggen, vooral als de leeningen van den Staat en andere overheidslichamen van couponbelasting worden vrijgesteld, m.a.w. hun staantal van substitutie-artikelen ten dienste.

De geldnemers daarentegen zijn meer gebonden in hun keuze. Gemeenten kunnen wellicht eens in plaats van een obligatieleening uit te geven, een onderhandsche leening met één grooten geldschieter (levensverzekeringsmijnen) afsluiten; een onderneming daarentegen staat veelal geen andere keuze open als het om bedrijfseconomische redenen niet mogelijk is aandeelen te emitteren. Zeer beperkt is bijv. de keuze voor hypotheekbanken.

Deze geaardheid van de markt voor obligaties- en pandbrievencrediet heeft twee gevolgen:

1o. Verwacht mag worden, dat de last van de couponbelasting afgewenteld zal worden op de geldnemers en via deze zich over het productieproces zal verspreiden. Zoo zal de hypotheek-rente naar alle waarschijnlijkheid worden opgezet, om het de hypotheekbanken mogelijk te maken de couponbelasting te betalen. Zeker is dit weer niet; zulks hangt weer af van de geaardheid van de markt voor hypotheekcrediet. Kunnen de geldnemers op deze markt gemakkelijk elders terecht, dan zullen zij er voor passen deze belasting op hun hoofd afgewenteld te krijgen en zal het gevolg zijn, dat de hypotheekbanken den last hebben te dragen, zoodat deze belasting dan een druk op de ontwikkeling van het hypotheekbankwezen zal zetten.

2o. Men zal het obligatie- en pandbrievencrediet gaan mijden (d.i. de beletselwerking). Het gevolg daarvan zal zijn, dat de opbrengst van de couponbelasting geringer zal worden.

Trouwens de opbrengst van deze belasting, de regeering erkent het reeds zelf in bovengenoemde Memorie van Antwoord, zal moeilijk te schatten zijn. Nemen wij eens even aan, dat naast aftrek voor de inkomstenbelasting, in de wet op de couponbelasting buitenlanders zullen worden vrijgesteld en ook geen belasting geheven zal worden over coupons van leeningen door de overheidslichamen uitgegeven, dan vraagt men zich af, of men geen reden heeft om over de opbrengst van deze belasting niet al te optimistisch te zijn.

Tegenover deze opbrengst zal men dan nog moeten zetten de hooge administratiekosten, die deze belasting met zich zal brengen. Want dat er een uitgebreide administratie aan deze belasting vast zal zitten, vooral als er met affidavits gewerkt moet worden om aan buitenlanders de bij de bron geheven belasting te kunnen restitueeren, staat vrijwel vast. Wel zullen die administratiekosten voor een deel wellicht door de banken betaald worden, maar dat zijn nu eenmaal geen philanthropische instellingen, zoodat het niet te verwachten is, dat die kosten dan ook inderdaad door de banken gedragen zullen worden, hetgeen nog iets anders is dan het betalen dier kosten. Qua werkverschaffing zal de couponbelasting dus wellicht eenige betekenis hebben, maar als zoodanig is ze niet bedoeld.

Intusschen het is gemakkelijker critiek uit te oefenen, dan voor de taak gesteld te worden, de be-rooide schatkist eenigermate te vullen. Toch mag men het verblijdend achten, dat volgens de uitlatingen van den Minister in de Kamer de invoering van een omzetbelasting wordt overwogen. Een als verteeringsbelasting ingerichte omzetbelasting past in een modern belastingstelsel heel wat beter dan een couponbelasting, die voor een deel een zakelijk karakter heeft. Zeker geldt dit voor ons land en in het bij-

zonder dan voor Amsterdam als internationaal financieel centrum. De invloed van de couponbelasting op deze positie van ons land zal zeer moeilijk onder cijfers te brengen zijn; slechts mag hier geconstateerd worden, dat die invloed geen gunstige zal zijn. Misschien dat de Minister, gesteld voor de keuze een couponbelasting of een verteringsbelasting in te voeren, de keuze dan op de verteringsbelasting zal laten vallen, hetgeen te hopen ware. Meer waarschijnlijk is misschien, dat wij zoowel het eene als het andere krijgen.

Mr. Dr. E. TEKENBROEK.

DE RIJKSMIDDELEN OVER OCTOBER 1932.

In de rij van dalende maandopbrengsten vormt de Octobermaand een onderbreking. De gewone middelen brachten nl. f 38.094.000 op tegen f 33.259.200 in October 1931 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 4.834.800. Ook de gemiddelde maandraming werd overtroffen en wel met een bedrag van f 3.243.300.

Bij nauwkeuriger beschouwing wordt de voldoening over dit gunstig resultaat echter belangrijk getemperd. Het blijkt dan nl., dat de stijging louter is toe te schrijven aan de invoerrechten, die door bijzondere omstandigheden een accres van niet minder dan f 8.011.000 vertoonen. Laat men de invoerrechten even buiten beschouwing, dan slaat de vooruitgang onmiddellijk om in een daling van f 3.176.200. De overige ontvangstoposten maken dan ook over het algemeen allerminst een bevredigenden indruk. De suikeraccijns maakt hierop een uitzondering; dit middel bracht, ook al weer door bijzondere omstandigheden, f 1.357.100 meer in de schatkist. Verder gaven ook de grondbelasting, de zegelrechten, de zoutaccijns en de domeinen een surplus. De nog overblijvende middelen wijzen echter alle een lager opbrengstcijfer aan.

Een vergelijking van de totaal-opbrengsten over de eerste tien maanden van 1931 en 1932 wijst uit, dat het loopende jaar f 33.380.300 minder heeft opgeleverd dan het voorafgaande. Voorts bleven de ontvangsten f 14.545.800 beneden het evenredig deel der raming. Indien, als naar gewoonte, de grondbelasting en de personeele belasting worden uitgeschakeld, bedragen de bedoelde nadeelige verschillen onderscheidenlijk f 23.284.700 en f 14.766.000.

Gaan wij nu de verschillende middelen afzonderlijk na, dan blijkt, dat de grondbelasting ditmaal weer een klein accres vertoont (van f 12.000). De eerste tien maanden verschaften f 3.687.200 minder, doch deze vergelijking is onzuiver, daar, zooals bekend, in het begin van het vorig jaar de opbrengsten van de oude dienstjaren nog geheel ten bate van het Rijk kwamen, terwijl thans slechts $\frac{1}{4}$ onder 's Rijks middelen wordt geboekt.

De inkomstenbelasting liep met f 852.700 terug. Zoo langzamerhand begint de crisis in dit middel door te werken. Al zit het grootste deel van den teruggang in oude dienstjaren, ook het nieuwe belastingjaar met zijn lagere kohierbedragen begint invloed uit te oefenen. Gerekend over tien maanden, werd in het loopende jaar f 7.508.900 minder ontvangen dan in 1931, waarvan bijna f $2\frac{1}{2}$ miljoen wegens lagere opbrengst van het nieuwe belastingjaar. De raming werd in het tijdvak Januari t/m. October ook niet gehaald (nadeelig verschil f 372.500), doch dit behoeft op zichzelf nog geen kwaad tekenen te zijn, daar de beide laatste maanden van het jaar doorgaans niet ongunstig zijn.

De vermogensbelasting bracht f 146.700 minder op. Gerekend over tien maanden, zijn de ontvangsten f 1.310.400 lager. Ook bij dit middel heeft het nieuwe belastingjaar nog maar een beperkten invloed kunnen uitoefenen en is derhalve nog een scherper daling te verwachten. De raming werd tot dusver niet ge-

haald (nadeelig verschil f 1.442.400), doch dit verschil zal in de laatste maanden van het jaar wel wat terugloopen, daar November en December in den regel ruime baten opleveren.

De dividend- en tantiëmebelasting bracht opnieuw een teleurstelling. De inkomsten bleven ditmaal f 263.600 bij die van de gelijknamige maand van 1931 ten achter. Over tien maanden bedraagt de teruggang f 3.267.600. Feitelijk is de daling grooter, daar de wetswijziging betreffende het opleggen van voorloopige aanslagen met name het opbrengstcijfer van Augustus jl. bijzonder heeft gestimuleerd. Weliswaar werd de raming tot dusver nog met f 789.400 overtroffen, doch de gunstigste maanden zijn voor de dividend- en tantiëmebelasting al weer achter den rug.

Bepaald verbluffend is de enorme stijging, die de invoerrechten te zien gaven. Een opbrengst van f 13.659.500 is voor dit middel ongekend en komt verre uit boven elke maandontvangst, die tot dusver kon worden geboekt. Zelfs het record-cijfer van Februari jl. werd thans met ongeveer f 4.8 miljoen geslagen. In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorige jaar bedraagt de vooruitgang f 8.011.000. In hoofdzaak is dit gunstig resultaat ongetwijfeld aan grotere invoeren toe te schrijven in verband met het aanhangige wetsontwerp tot heffing van opcenten. In zooverre is de meevaller van October slechts incidenteel. Daarnaast hebben de in den loop van het jaar ingevoerde tariefsverhogingen natuurlijk ook invloed uitgeoefend. Overigens is de post invoerrechten door al de getroffen maatregelen zóó ingewikkeld geworden, dat het zeer moeilijk is na te gaan, aan welke onderdeelen de stijging is te danken. Dat het er echter met onzen buitenlandschen handel als geheel genomen niet goed voorstaat, wordt telkens weer bewezen door het kleine statistiekrecht, dat ditmaal f 65.400 minder opbracht.

Met uitzondering van den suikeraccijns en den zoutaccijns vertoonden alle accijnsen een lager opbrengstcijfer. Het zout gaf f 31.500 meer (ook September leverde ongeveer evenveel méér op). Dat de geslachtaccijns, in verband met de lage prijzen van het slachtvee, opnieuw daalde (met f 68.100), zal niet bevreemden; blijkbaar is bij dit middel het minimumpeil nog niet bereikt. De wijn verschafte iets minder (nadeelig verschil f 19.700). De daling van den gedistilleerdaccijns (van f 898.800) was voor een deel slechts schijnbaar, daar October ditmaal vier crediettermijnen telde tegen vijf in 1931. Ook de bieraccijns liep terug (met f 398.700) wegens het verminderd verbruik tengevolge van de tijdsomstandigheden. De suikeraccijns vertoonde een accres, (van f 1.357.100), vermoedelijk wegens toeneming van den invoer met het oog op de bij het aanhangige wetsontwerp voorgestelde opcenten. Tenslotte de tabaksaccijns, die met f 394.000 verminderde, voornamelijk wegens de daling der kleinhandelsprijzen.

De zegelrechten gaven een hogere ontvangst (van f 172.100), waarvan f 7.500 op rekening komt van een ruimer vloeien der beursbelasting. De jongste wijziging der Zegelwet, waardoor belangrijk meer aan recht voor buitenlandsche effecten wordt ontvangen, komt in deze stijging tot uiting; voorts zijn in de afgelopen maand nogal wat Gemeenteleeningen aangegaan. Ten aanzien van de registratierechten is de daling nog steeds niet tot stilstand gekomen; het decrees bedroeg ditmaal f 404.500 bij een opbrengst van niet meer dan f 764.700 (alleen in Juni en Augustus van dit jaar was de ontvangst nog minder).

Met de successierechten, die zich nog langen tijd op peil wisten te houden, gaat het nu snel bergafwaarts. October gaf ditmaal f 1.119.800 minder dan in het vorige jaar. De eerste tien maanden geven een verlies te zien van f 8.772.600. Bij dit middel is het laagtepunt echter zeker nog niet bereikt, daar de crisis in verband met den langen crediettermijn slechts langzaam doorwerkt. De waardedaling der vermogensob-

jecten begint nu intusschen duidelijke sporen af te teekenen.

De domeinen leverden ditmaal iets meer op (f.5.800); daarentegen liepen de loodsgelden met f.46.900 terug. Gerekend over tien maanden, verschaffte laatstgenoemd middel reeds een mindere bate van f.775.800, terwijl het nadeelig verschil met betrekking tot de raming tot f.992.700 klom. Deze bedragen stellen meer dan lange uiteenzettingen den treurigen toestand van de scheepvaart voor oogen.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE STRUCTUREN DE TEGENWOORDIGE TOESTAND VAN DE INDUSTRIË IN HET SAARGBIED.

Dr. W. Cartellieri te Saarbrücken schrijft ons:

De steenkolenmijnbouw vormt het fundament voor een productieve ijzererts- en ijzerverwerkende industrie, een belangrijke glas- en aardewerkindustrie en vele andere industrieën in het Saargebied, aangevuld met een omvangrijke handels- en verkeersorganisatie. Onder de industriedistricten van Duitschland, neemt het Saargebied, wat zijn steenkolenproductie betreft, de derde en ten aanzien van zijn ijzer- en staalproductie de tweede plaats in.

Het in hoofdzaak industriële karakter van het Saargebied komt ook tot uitdrukking in de beroepen van de bevolking. Van het totaal aantal arbeiders en hun verwanten komt 58,9 pCt. voor rekening van de industrie, 15,5 pCt. voor rekening van handel en verkeer en 8,5 pCt. voor rekening van den landbouw. De rest der bevolking is ambtenaar, werkzaam in vrije of huishoudelijke beroepen, rentenier, enz. In geen enkel der Deutsche landen of provincies van Pruisen is het aandeel van de van industrie en ambacht levende bevolking zoo groot als in het Saargebied. Aan den anderen kant is slechts een twaalfde deel van de bevolking in den landbouw werkzaam, en in het overige Duitschland daarentegen gemiddeld bijna een vierde en in het aan het Saargebied grenzende gebied zelfs de helft van de bevolking.

Op deze wijze kenmerkt het Saargebied zich als een in sterke mate ontwikkeld industriegebied. Bij den zeer geringen omvang van de binnenlandsche markt in het Saargebied, draagt de Saarindustrie een geprononceerd uitvoerkarakter. Slechts ongeveer 10 pCt. van de productie der sleutelindustrieën kan in het Saargebied van de hand worden gedaan; 90 pCt. van de productie wordt uitgevoerd.

Tegenover den uitvoer van de zijde der industrie staat de invoer van landbouwproducten. De productie van den landbouw in het Saargebied is slechts in staat, zooals uit haar boven uiteengezetten omvang blijkt, een deel van de groote behoefte aan levensmiddelen van een industriële bevolking van 800.000 zielen te dekken: Ondanks den niet te miskennen vooruitgang in de bewerking van den binnenlandschen bodem enz., blijft het Saargebied, wat levensmiddelen betreft, in hooge mate op invoer uit andere streken of landen aangewezen.

Van de verschillende takken van industrie staat ten aanzien van den omvang van het bedrijf en het aantal arbeiders de steenkolenmijnbouw bovenaan. De kolenvoorraden van het Saarbekken worden binnen de thans bereikbare diepten op 13 milliard ton geraamd, hetgeen bij een jaarlijksche productie van 13 miljoen ton voor 1000 jaar voldoende zou zijn. De tegenwoordige productie levert ongeveer 64 pCt. vette kolen, 30 pCt. vlakvul kolen en 6 pCt. magere kolen op.

Het aanvankelijk door de Fransche regeering gestelde doel, om de productie van de Saarmijnen te verdubbelen, werd niet bereikt, en in tegenstelling met bijna alle andere kolenlanden werd zelfs het vóóroorlogsche peil niet gehandhaafd. De gemiddelde productie voor de jaren 1920—1931 is met 12 miljoen ton ongeveer 1,2 miljoen ton lager dan die voor

1913. Dit verschijnsel moet worden toegeschreven aan het vrijwillig opgeven van de onontbeerlijke Deutsche afzetmarkt ten gunste van de Fransche, zonder dat hiervoor een passende compensatie werd gevonden. Terwijl de Saarkolen in het Rijk (volgens de cijfers voor 1930) ten opzichte van de jaren vóór den oorlog 3,7 miljoen ton hebben ingeboet, hebben zij in Frankrijk incl. Elzas-Lotharingen slechts 1,9 miljoen ton gewonnen. Daar op de buitenlandsche markten een verder verlies van 0,1 miljoen werd geleden, waartegenover slechts een toeneming van het kolenverbruik in het Saargebied met 0,4 miljoen ton staat, komt de achteruitgang van den geheelen afzet met 1,5 miljoen ton in een overeenkomstige vermindering van de productie tot uiting. Bij de mislukte afzetpolitiek komt nog een geheel onjuiste prijspolitiek voor kolen, die met gebruikmaking van de bestaande monopolistische positie van de Saarindustrie kolenprijzen vaststelt, die 20—30 pCt. hooger zijn dan b.v. die van de Roerkolon en daardoor de concurrentiemogelijkheid in het binnen- en buitenland verzwakt.

Onder den druk van de economische crisis deden de gemaakte fouten zich dubbel gevoelen.

Naast den kolenmijnbouw vormt de ijzerindustrie den belangrijkste bedrijfstak van het Saargebied. In 1913 bedroeg de ruwstaalproductie van het Saargebied 2,08 miljoen ton = 11,0 pCt. van de geheele productie van het Deutsche Rijk, voor Thomas-staal alleen zelfs 16,2 pCt.

Het Verdrag van Versailles heeft voor de Saarindustrie ingrijpende structuurveranderingen tengevolge gehad. Haar ertsgroeven, hoogovenbedrijven, kolenvelden en kalkgroeven in Lotharingen werden gesequestreerd en publiek verkocht. Zij moet het erts thans van haar Fransche concurrenten koopen, terwijl de kolenprijzen door den Franschen fiscus worden voorgeschreven. Een deel der bedrijven kwam onder Fransche contrôle. Niettemin heeft de poging van Frankrijk, om de Saarindustrie naar het Westen te verplaatsen, schipbreuk geleden. De Saarindustrie is in nog veel sterkere mate dan de kolenindustrie op de Deutsche markt aangewezen; de als gevolg van de annexatie van Elzas-Lotharingen reeds oververzadigde Fransche markt, biedt haar geen equivalent. Door speciale douane-overeenkomsten in het Saargebied, die de tolmuren van het Verdrag van Versailles voor een groot deel afbraken, moest de Deutsche markt voor haar tot behoud van haar levensvatbaarheid weder worden geopend, nadat door het toetreden van het Deutsche Ruwstaalkartel en het tot stand komen van de internationale ijzerconventie de noodige voorwaarden daartoe waren geschapen. Ook is de invoer vrij van Deutsche machines en onderdeelen, die voor het voortbestaan van de alleen met Deutsche installaties werkende bedrijven noodzakelijk zijn.

Na lange jaren van moeilijken wederopbouw heeft de Saarindustrie zich aan de nieuwe, veel zwaarder geworden bestaansmogelijkheden aangepast en door rationalisatie van bedrijven zooveel mogelijk een compensatie voor de prijsverhoging van grondstoffen en vrachten trachten te verkrijgen. De door modernisering van de hoogovens gestegen ruwijzerproductie heeft het verlies van Lotharing's ruwijzer goed gemaakt, zoodat de behoefte van de staalindustrie aan ruwijzer zonder hulp van het buitenland kan worden bevredigd.

Naast de ijzerproduceerende industrie heeft zich een wijdvertakte ijzerverwerkende industrie ontwikkeld, waarvan de producten, ten deele een wereldnaam genieten. Terwijl de ijzerproduceerende industrie in normale tijdsomstandigheden rond 36.000 arbeiders te werk stelt, werken er in de verderverwerkende industrie 14.000.

In beide takken van de ijzerindustrie van het Saargebied heeft zich in de jaren na den oorlog Fransch kapitaal vastgezet, dat ten deele echter weder werd teruggetrokken.

Als derde sleutelindustrie van het Saargebied dient de glasindustrie te worden genoemd. Het zwaartepunt ligt bij de tafelglasindustrie, die kort vóór en ook nog tijdens den oorlog tot een belangrijke concentratie is overgegaan en die na den oorlog in Duitschland de eerste was, die het mondblaasprocédé door het machinale bedrijf (Fourcault-procédé) heeft vervangen. De afzet heeft voor vier vijfden op de Duitse markt plaats, doordat als gevolg van de douane-overeenkomsten van het Saargebied een voldoende contingent vrij kan worden ingevoerd. Door het stilliggen van de Duitse markt als gevolg van de economische crisis werd de tafelglasindustrie van het Saargebied derhalve bijzonder zwaar getroffen, waardoor in de laatste maanden ingrijpende veranderingen moesten plaats vinden.

De eens bloeiende flesschenglasindustrie van het Saargebied is thans bijna geheel verdwenen. Daar zij nog op handwerk was ingesteld, is zij in de jaren na den oorlog aan de concurrentie van goedkooper en rationeeler werkende productiegebieden ten offer gevallen. Terwijl de tafelglasindustrie niet door Fransch kapitaal werd beïnvloed, is hier ten deele Fransch kapitaal binnengedrongen.

In tegenstelling hiermede heeft zich de fabricatie van wit ordinair glas en van geperst glas niet alleen staande kunnen houden, doch zelfs nog kunnen uitbreiden. De productie is van 3,6 miljoen KG. in 1913 tot 9,1 miljoen KG. voor 1931 gestegen.

De vierde sleutelindustrie van het Saargebied, de keramische industrie, is ten nauwste met den naam van de firma Villeroy & Boch verbonden.

Van de resteerende bedrijfstakken in het Saargebied moeten, — het is niet mogelijk een opsomming tot in de kleinste bijzonderheden te geven — worden genoemd, de chemische industrie, de hout-, leder- en papier-industrie, evenals de levens- en genotmiddelenindustrie. De reeds vóór den oorlog in groot aantal aanwezige brouwerijen zijn sedert de douanescheiding na den oorlog sterk uitgebreid.

De beteekenis van het handwerk in het Saargebied wordt geïllustreerd door het feit, dat er in 14.000 bedrijven rond 24.000 gezellen, leerlingen en arbeiders werkzaam zijn. Het ambacht telt in het Saargebied ruim 4000 bedrijven, waarin meer dan 10 arbeiders te werk zijn gesteld. Het arbeidsveld van den handel, dat zich evenals dat van de industrie en het ambacht vroeger tot Elzas-Lotharingen uitstrekt, is door de isolatie van het Saargebied kleiner geworden, er zijn echter teekenen bemerkbaar, die op een nieuwe ontwikkeling wijzen. Volgens zijn ligging is het Saargebied speciaal geschikt om zijn bemiddeling te verlenen bij het goederenverkeer tusschen Duitschland en Frankrijk. De ontwerpen, oprichting van een douanestation en een groote markthal te Saarbrücken zouden bevorderlijk zijn voor deze ontwikkeling.

De handhaving van het goederenverkeer met Duitschland is, zooals vanzelf spreekt, een levensbelang voor den Saarhandel, waarmede het geheel bedrijfsleven van het Saargebied staat en valt. Het is typeerend voor de mentaliteit van de consumenten in het Saargebied, dat zij uit traditie, smaak en geprononceerd gevoel voor kwaliteit steeds aan het Duitse goed de voorkeur geven, ook wanneer dit door invoerrechten tegenover het Fransche duurder wordt. Sedert 1926, toen de na beëindiging van de vijfjarige overgangperiode van vrijen invoer (10 Januari 1925) aan invoerrechten onderhevige invoer van Duitse goederen door verschillende douane-overeenkomsten voor het Saargebied in zekere mate weder van den druk der invoerrechten werd vrijgesteld, is de uitvoer uit het Rijk naar het Saargebied van R.M. 54 miljoen tot R.M. 169 miljoen in 1930 gestegen. Omgekeerd is de invoer uit het Saargebied in het Rijk van R.M. 139 miljoen in 1926 tot R.M. 221 miljoen in 1928 gestegen, om daarna als gevolg van de crisis in 1930 tot R.M. 164 miljoen te dalen,

waardoor voor de eerste keer het uitvoeroverschot van het Saargebied in het handelsverkeer met het overige Duitschland in een invoersaldo veranderde. Dit invoersaldo is in 1931 tot R.M. 26 miljoen gestegen.

Door het ontbreken van statistieken bestaan er geen gegevens voor het goederenverkeer met Frankrijk, het van Fransche zijde vaak genoemde cijfer van Frs. 2 milliard voor den Franschen afzet in het Saargebied is slechts een raming, die te hoog schijnt te zijn. Slechts onder den druk van de sedert een jaar door Frankrijk gevoerde douane- en contingentteeringspolitiek, die met een rigoreuze afsluiting van het Saargebied gepaard gaat, kan de invoer van Duitse goederen thans tijdelijk verminderen. Op den langen duur kan het bedrijfsleven van het Saargebied, wil het niet ten onder gaan, nooit, wat den in- of den uitvoer betreft, van dat van het overige Duitschland worden gescheiden.

AANTEKENINGEN.

Wereldgoudproductie, -verbruik en -voorraden.

De beteekenis van de goudproductie en van alle goudvoorraden voor de valutapolitiek en bovendien voor de ontwikkeling der algemeene conjunctuur, wordt, zooals uit de verschillende conclusies en aanbevelingen van internationale en nationale commissies blijkt, zeer uiteenlopend beoordeeld. Hetzij men zich zonder voorbehoud op het standpunt van Cassel en zijn aanhangers stelt, volgens hetwelk een indirect verband tusschen de goudproductie en de ontwikkeling van de prijzen, resp. de conjunctuur bestaat, of de nominalistische theorieën aanhangt — in elk geval moet rekening worden gehouden met het feit, dat goudbooms reeds meerdere malen in de geschiedenis tot een grooten conjunctureelen opbloei hebben geleid en dat juist thans een daling van het goudaanbod een aanzienlijken invloed op de actueele munt- en geldpolitieke ontwikkelingen zou uitoefenen en althans psychologisch ongunstig op de conjunctuurontwikkeling zou werken. Het woord „goudschaarschte” is populair geworden, zoodat de huidige ontwikkeling van de goudproductie reeds om deze reden aanspraak kan maken op groote belangstelling, des te meer, daar het een ontwikkeling betreft, die een natuurlijke steun voor de heden ten dage overal aangewende pogingen tot overwinning van de crisis teekent. De jongste gebeurtenissen bevestigen namelijk, dat de stijging van de goudproductie en van de voor exploitatie geschikte goudreserves een markante afwijking vertoont van de nog eenige jaren geleden van verschillende zijden gedane voorspellingen.

Goudproductie.

Het Goudcomité van den Volkenbond schatte de wereldgoudproductie voor 1930 op \$404 miljoen, terwijl de feitelijke productie \$417,4 miljoen bedroeg, voor 1931 had het Comité een daling tot \$402 miljoen geraamd, terwijl inderdaad een verdere stijging tot \$435,9 miljoen plaats vond; de productie voor het loopende jaar zal vermoedelijk ongeveer \$459 miljoen bedragen, terwijl de raming van het Comité met slechts \$410 miljoen niet minder dan 10 pCt. lager was.

Het navolgende staatje, dat wij met het bovenstaande ontleenen aan een artikel van S. Kugelman in „Wirtschaftsdienst” van 18 Nov. toont de verschuivingen in de productie.

Doch ook het secundaire goudaanbod heeft juist in den laatsten tijd ertoe medegewerkt om de pessimistische ramingen te rectificeeren. Niet alleen Indië heeft uit zijn opotting aan de goudmarkt groote supplettoire hoeveelheden toegevoerd, doch ook in andere landen, inzonderheid in de Ver. Staten, is op groote schaal opgepot goud vrijgekomen. Terwijl de wereldproductie van nieuw goud maandelijks on-

Wereldgoudproductie (in 1000 onzen).

	1931	1930	+ of -
Unie van Zuid-Afrika	10.874	10.720	+ 154
Canada	2.680	2.102	+ 578
Ver. Staten	2.366	2.286	+ 80
Zuid-Rhodesia	532	548	- 16
Noord-Rhodesia	9	8	+ 1
Australië	592	466	+ 126
Nieuw-Zeeland	135	121	+ 14
Indië	330	328	+ 2
West-Afrika	253	246	+ 7
Congo	218	196	+ 22
Brazilië	115	123	- 8
Rusland	ongeveer 1.000	932	+ 68
Mexico	650	669	- 19
Japan	425	388	+ 37
Zweden	99	60	+ 39
Philippijnen	174	185	- 11
Diversen	ongeveer 1.011	965	+ 46
Totaal	21.463	20.343	+ 1.120

geveer \$ 38,5 miljoen bedraagt, zijn de goudvoorraden van de belangrijkste circulatiebanken in de laatste jaren eveneens gestegen.

Goudreserves van Centrale Banken en Regeeringen.¹⁾
(in miljoenen Dollars.)

	Mei '31	Dec. '31	Mei '32	Aug. '32	Sept. '32
Ver. Staten	4.445	4.051	3.717	3.639	v 3.746
Canada	102	78	78	80	—
27 Europ. landen	5.428	6.189	6.665	v 6.897	—
10 Z.-Amerik. landen	465	355	346	v 349	—
Azië en Oceanië (6 landen)	724	525	506	v 495	—
Afrika (3 landen)	61	68	76	76	—

Totaal 48 landen 11.225 11.266 11.388 v 11.536 v 11.670

¹⁾ Door ons samengesteld uit de gegevens van het Federal Reserve Bulletin. v = voorloopig.

Met een dermate groot secundair aanbod van goud zal echter op den duur niet gerekend behoeven te worden; het is althans een zeer onzekere factor. Indië alleen heeft toch in het laatste jaar sedert het begin van de goudbeweging ongeveer \$ 250 miljoen goud uitgevoerd. De vooruitzichten van het primaire aanbod van goud, dus van de nieuwe productie, zijn echter van meer belang.

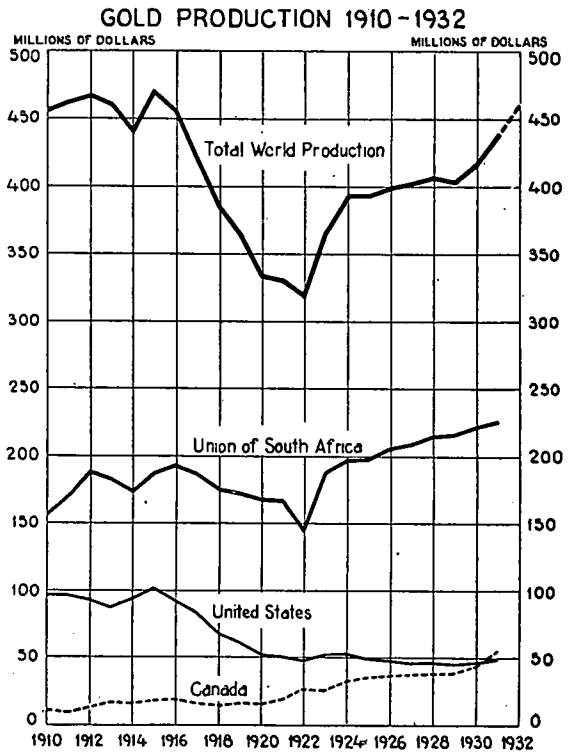
Het Goudcomité van den Volkenbond raamt de daling van de wereldgoudproductie in den loop der komende tien jaren op 23 pCt., terwijl voor Zuid-Afrika alleen, dat tot dusverre 52 pCt. van de totale productie leverde, een vermindering van 41 pCt. wordt verwacht. Deze omstandigheden toonen aan, dat de ontwikkeling van de productie, resp. van de productieverhoudingen in Zuid-Afrika in tweeërlei opzicht voor de totale productie van belang is.

Hoewel de productie van Zuid-Afrika thans stijgt, wijst Kugelman in het zoo juist genoemde artikel er op, dat het zeer de vraag is, of deze ontwikkeling zich zal kunnen voortzetten. Het Zuidoostelijk deel van het Randgebied is als het belangrijkste voor de toekomstige goudproductie te beschouwen. Het betreft hier een zeer groot gebied, voor welks exploitatie nog ongeveer 20 miljoen goud pond noodig is, een bedrag, dat in de huidige omstandigheden moeilijk op de Londensche kapitaalmarkt kan worden opgenomen. Er zullen al zeer gunstige factoren moeten optreden, indien de schattingen van den deskundige van de Volkenbondscommissie (Dr. H. Pirow) overtroffen zullen worden.

Tegelijk met de productiestijging in Zuid-Afrika, is de productie ook in andere deelen van de wereld toegenomen. De stijgende relatieve goudwaarde, de depreciatie van valuta's en de depressie in andere industrieën hebben in vele landen tot een vergroting van de goudproductie geleid. Alleen in de Ver. Staten, Rhodesia en Mexico is de productie gedaald.

De grootste productiestijging heeft in Canada plaats gevonden, dat de Ver. Staten van de tweede plaats heeft verdrongen (zie nevenstaande grafiek). Het aandeel van Canada in de wereldproductie is van

10,3 pCt. in 1930 tot 12,5 pCt. in 1931 gestegen. In de eerste helft van dit jaar is de goudproductie zelfs met 18 pCt. gestegen.

Daarnaast is de goudproductie in Australië door den lagen stand van de valuta bevorderd. In het eerste halfjaar van 1932 steeg de productie tot 327.300 oz. tegen 259.154 oz. in de eerste zes maanden van 1931, dus met 26 pCt. In Nieuw-Zeeland is de productie in de eerste zeven maanden (555.379 oz.) met niet minder dan 70 pCt. gestegen vergeleken met dezelfde periode van 1931 (324.161 oz.).

Buitengewoon hoge verwachtingen koestert de Russische regeering van de goudproductie. In dit jaar moet de goudproductie 1.670 miljoen oz. bereiken en in 1937 moet zij evengroot zijn als de Transvaalsche.

Een stijging van de productie is verder nog te verwachten in West-Afrika, verder in Tanganijika, waar een productiestijging van 150 pCt. heeft plaats gevonden, aan de Goudkust en in den Congo. Tenslotte noemt Kugelman in zijn artikel nog de in aanbouw zijnde mijnen in Zweden (Bolidenmijnen), Nieuw-Guinea, waar de productie dit jaar ongeveer 100.000 oz. heeft bedragen en nog verder zal stijgen en de Philippijnen, die dit jaar 250.000 oz. zullen voortbrengen.

Goudverbruik voor industriële doeleinden.

Het Octobernummer van het Federal Reserve Bulletin¹⁾ wijst erop, dat de in de laatste jaren gestegen goudproductie, inzonderheid in de laatste twee of drie jaren, gepaard gaat met een daling van het goudverbruik voor industriële doeleinden, zoodat op deze wijze meer goud voor monetaire doeleinden beschikbaar kwam. Gedurende de laatste twintig jaren is het verscheidene malen voorgekomen, dat het zuivere industriële verbruik van goud volgens goede schattingen \$ 100 miljoen per jaar overtrof, doch sedert 1921 is het onder dit cijfer gebleven; het bedroeg gemiddeld ongeveer \$ 70 tot 80 miljoen gedurende de periode van 1924—1929. In 1930 daalde het industriële verbruik tot ongeveer \$ 50 miljoen en in 1931 was het stellig nog kleiner, indien rekening wordt gehouden met den gestegen omvang van oud goud, dat aan goudhandelaren in Groot-Brittannië,

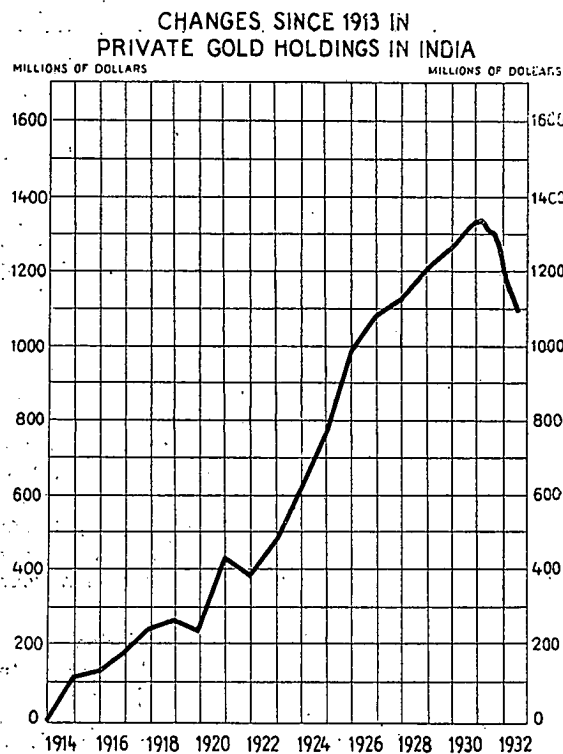
¹⁾ Aan dit bericht zijn eveneens de beide hier opgenomen grafieken ontleend.

Australië en elders is verkocht, nadat in verschillende landen, die den gouden standaard hadden verlaten, het goud in die valuta's gerekend, een agio deed.

Britsch-Indië.

Indië, dat gewoonlijk op groote schaal goud uitvoert, exporteert sedert het midden van 1931 goud; dit goud was afkomstig uit het particuliere bezit der Indische bevolking. Een vergelijking van den uitvoer met de inheemsche goudproductie en veranderingen in het bedrag aan goudreserves der Indische regering toont aan, dat de bevolking van Indië sedert Februari 1931 goud uit haar particuliere voorraden heeft afgestaan en dat vanaf dat tijdstip tot einde Augustus 1932 het totale op deze wijze vrij gekomen bedrag ongeveer \$250 miljoen heeft bedragen. De toevoeging aan den goudvoorraad voor monetaire doeleinden uit de Indische oppottingen vormde een tegenstelling met de vroegere ervaring en met het algemeene standpunt, dat wanneer goud naar Indië gaat, het voor altijd voor monetaire en industriële doeleinden is verloren.

De veranderingen in de goudvoorraden van particulieren in Indië sedert 1914 blijken uit de volgende grafiek, die op jaarcijfers tot 1929 en op maandcijfers voor de latere jaren zijn gebaseerd. Hieruit blijkt, dat de jongste daling van deze voorraden een scherpe tegenstelling vormt met de ontwikkeling gedurende de voorafgaande jaren. Vóór 1931 werd goud uit particuliere voorraden slechts in 1919 en 1921 vrijgegeven en wel op veel kleinere schaal dan in 1931 en 1932.

Het afstaan van goud door de Indische bevolking in de laatste jaren weerspiegelde eerst het gebruik van haar spaarpunten onder den druk der hevige depressie. In September 1931 evenwel, toen Indië het voorbeeld van Engeland volgde en den gouden standaard verliet, werd het winstgevend het goud op de Londensche goudmarkt te verkoopen, doordat op deze wijze een premie kon worden verkregen. Deze premie, die sedertdien somtijds ongeveer 30 pCt. bedroeg, had niet alleen gouduitvoer van Indië tengevolge, doch stimuleerde het vrijgeven van opgepot goud.

Het bovenstaande toont aan, dat gedurende de depressie economische krachten bezig waren den voorraad monetair goud sneller te doen toenemen dan op menig ander tijdstip. De opgevoerde productie, ten

deele een gevolg van de verbeterde techniek, doch tevens van de lagere productiekosten en van de stijging van den goudprijs, uitgedrukt in gedeprecieerde valuta's, heeft de productie opgevoerd tot een hoogte, die in de aan den oorlog onmiddellijk voorafgaande jaren werd bereikt. Het afstaan van goud uit Indische oppottingen en in den laatsten tijd ook uit particuliere voorraden in Westersche landen, heeft eveneens den voor reserves beschikbaren voorraad doen toenemen, terwijl het industriële verbruik tot een laag cijfer is gedaald. Dientengevolge is sedert 1929 de goudvoorraad van de centrale banken sterk gestegen, hoewel tijdelijk onderbroken door de financiële moeilijkheden in 1931 en 1932, doch op een veel snellere schaal hervat sedert het herstel van vertrouwen in het midden van dezen zomer.

De strijd om de hegemonie op de internationale kopermarkt.

De heer F. Kelley, president van de Anaconda Copper Co., heeft kort geleden een berekening opgesteld, volgens welke het wereldkoperverbruik over eenige tientallen jaren het huidige ijzerverbruik zal evenaren. Dit zou een stijging van ongeveer 60 tot 70 miljoen ton per jaar, dus tot het veertigvoudige, beteekenen. Wellicht zijn dit slechts droomen, het is echter een feit, dat het roode metaal in het bedrijfsleven steeds aan beteekenis wint. Zonder koper geen electro-technische industrie! Reeds dit feit toont aan, in welke mate de technische en economische vooruitgang op een toereikende koperproductie is aangewezen. Wanneer men het wereldkoperverbruik per hoofd der bevolking in 1900 op 100 stelt, dan bedraagt dit thans ongeveer 171, terwijl het lood- en zinkverbruik per hoofd der bevolking resp. 106 en 156 bedragen. Hieruit blijkt duidelijk, dat de toenemende electrificatie van de wereld aan het koper een belangrijker rol heeft toebedeeld dan aan de andere metalen.

Het is derhalve begrijpelijk, dat de Amerikanen in de jaren na den oorlog door gebruikmaking van de enorme rijkdommen aan dit metaal, getracht hebben een Amerikaansch wereldmonopolie voor koper te scheppen. Indien deze poging geslaagd was, dan hadden de Amerikanen aan de geheele internationale krachtindustrie het mes op de keel gezet. Want al is het roode metaal in bepaalde gevallen door aluminium als geleidingsmateriaal vervangbaar, zoo is dit lang niet in alle en speciaal niet in de belangrijkste gevallen mogelijk. Het plan van de Amerikanen mislukte. Het Koperkartel, dat zij in 1926 ter uitvoering van dit plan oprichtten, was weliswaar eenigen tijd in staat in den boven aangegeven zin te werken, doch juist zijn politiek, inzonderheid ten opzichte van de prijzen heeft tegenmachten van onvoorziene sterkte in het leven geroepen.

In Engeland zag men zeer spoedig in, dat de Amerikanen door middel van het Kartel niet alleen hun koperhandel te Londen dreigden te vernielen, doch hen ook van de Ver. Staten afhankelijk trachten te maken, waardoor hun geheele electro-technische industrie aan den goeden wil van eenige groote Yankees zou worden onderworpen. Zij begonnen derhalve met groote energie en aanzienlijke kosten in hun koloniën in Afrika naar koperhoudende mijneraden te zoeken. Inzonderheid in Rhodesia gingen deze pogingen met een bepaald sensationeel succes gepaard. Het Noordelijk gedeelte van dit Engelsche kroonland bleek een hoeveelheid koperertsen van niet minder dan 630 miljoen ton te bevatten. Omgerekend op metaal, beteekent dit een hoeveelheid van rond 20 miljoen ton, waarvan de productie technisch niet de minste moeilijkheden oplevert, daar het ertsen van uitmuntende kwaliteit betreft. Op analoge wijze werd de kopermijnbouw in Canada tot ontwikkeling gebracht. Thans staan de zaken zoo, dat de Engelschen reeds in staat zijn, zichzelf van koper te voorzien en zelfs een invoerrecht op het metaal kunnen leggen.

Indien men de huidige bekende koperertsreserves van de wereld verdeelt naar de invloedsfeeren, dan krijgt men het volgende beeld (hoeveelheden in 1000 ton):

Engeland	Amerika	Neutraal
Canada ... 5.300	V. S. en Mexico 18.000	Congo 7.000
Rhodesia .. 19.800		Rusland ... 10.000
Australië . 150	Z.-Amerika	17.000
Indië 50	en Cuba 20.000	
Transvaal . 50	38.000	
Spanje 2.000		
27.350		

Men kan echter zonder meer den Belgischen Congo (Katanga), welke als neutraal staat aangegeven, in het Engelsche front, in elk geval het anti-Amerikaansche, inschakelen. Indien men zulks doet, dan krijgt men voor het Engelsche front een bezit aan koper van ruim 34 miljoen ton, voor het Amerikaansche een van rond 38 miljoen ton. De strijd staat dus van het standpunt der koperbasis uit bezien reeds thans op 1 : 1. Deze toestand is voor de Amerikanen des te onaangenaamer, nu hun voorraad erts in de Ver. Staten reeds begint af te nemen, terwijl nieuwe vondsten in Rhodesia en Canada jaarlijks een toeneming van de voorraden tengevolge hebben. Men kan er dus mede rekenen, dat de Engelschen reeds binnenkort volkomen gelijk zullen staan met de Amerikanen.

Rusland is, van dit standpunt bezien, het stofje van de weegschaal. Wanneer zijn industrie zich slechts maar bij benadering volgens het tweede vijfjarenplan ontwikkelt, dan zullen de Sovjets reeds spoedig met groote hoeveelheden koper op de wereldmarkt verschijnen en zich, hetzij door de Amerikanen, hetzij door de Engelschen hun bondgenootschap laten afkopen. Reeds thans moet worden geconstateerd, dat de Amerikanen met hun koperpolitiek ten opzichte van de Engelschen een van de grootste nederlagen hebben geleden, die hun economische geschiedenis en die der wereld ooit hebben gezien.

Zij trachten thans met wanhopige middelen de gevolgen van deze nederlaag te keeren, of ten minste te verzachten. De koper-conferenties, die nog in den loop van de maand November zoowel te Londen, als te New-York zullen worden gehouden, beoogen de Engelschen en de „Neutralen" in het belang van de Amerikanen tot een handhaving van de door het oude Kartel vastgestelde productiebepalingen te bewegen. Doch zelfs al zou het gelukken met de Amerikaansche wenschen ditmaal nog voor een paar maanden of zelfs een jaar rekening te houden — de strijd om de oppermacht op de kopermarkt is in elk geval niet ten gunste van de Amerikanen beslist!

De Nederlandsche schoenijverheid.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt de volgende cijfers mede, omtrent de voortbrenging en het verbruik van de Nederl. schoenfabrieken, welke in 1931 5.000 of meer paar schoenwerk vervaardigd hebben.

	1927	1928	1929	1930	1931
Aantal ondernemingen.....	200	209	203	204	203
Productie schoenwerk (X 1000 p.).....	8.150	9.050	9.040	9.330	9.010
Waarde (X f 1.000.000) van: verbruikte materialen e.d.....	18,9	23,4	21,5	19,9	15,5
Productie	38,3	44,1	43,5	42,0	34,3
Afzet	38,6	43,1	43,2	41,9	35,2
Personeel op ± 15 Sept.	9.660	10.340	10.230	10.440	10.190
Primair vermogen der krachtwerkt. op 31 Dec.	5.280	5.400	5.490	6.150	6.550

Blijkens bovenstaande cijfers bleef het in 1931 vervaardigde aantal paren 3½ pCt. bij dat van 1930 achter. Veel sterker — gevolg van de prijsdaling — was de vermindering van de totale waarde van materialen en producten, nl. resp. 22 en 18 pCt. Van belang is ook dat de toegevoegde waarde, d.w.z. de bijdrage van deze industrie tot het volksinkomen, ongeveer f 3 mill. terugliep.

Het met behulp van de uitkomsten der statistiek berekende binnenlandsch verbruik van schoenwerk was ook in 1931 weer hooger dan een jaar tevoren.

Het nam toe van 14.2 tot 14.7 mill. paar. De totale waarde (af fabr., resp. aan de grens) van het verbruik liep echter terug van 49.0 tot 41.4 mill. gulden. Het gem. verbruik per hoofd der bevolking in paren uitgedrukt, bedroeg in 1927 t/m. 1931 achtereenvolgens 1.53, 1.68, 1.76, 1.80 en 1.84.

Het aandeel van het Nederl. fabriekaats in het binnenlandsch verbruik daalde van 1930 op 1931 van 63 tot 61 pCt. van het aantal paren en van 82 tot 80 pCt. van de waarde.

Wereldsuikeroogst.

Willett & Gray publiceerden de volgende raming van de Suikeroogsten der wereld vergeleken met de twee voorafgaande jaren:

Rietsuiker :	Raming		
	1932/33 Tons.	1931/32 Tons.	1930/31 Tons.
Ver. Staten:			
Louisiana	185.000	139.218	164.012
Porto Rico	860.000	886.098	703.388
Hawaii eilanden.....	900.000	900.000	889.544
West Indië:			
Virginië eilanden	5.000	4.087	1.800
Cuba	± 2.000.000	2.602.864	3.122.186
Britsch West-Indië:			
Trinidad	100.000	97.564	98.573
Barbados	80.000	82.834	59.545
Jamaica	56.000	63.250	55.600
Antigua	20.000	19.230	5.202
St. Kitts	20.000	19.969	14.970
Overige eilanden	8.000	6.170	7.353
Fransch West-Indië:			
Martinique	36.000	39.000	36.900
Guadeloupe	30.000	28.000	24.400
San Domingo	420.000	427.621	362.711
Haiti	22.000	20.947	18.811
Mexico	211.000	220.400	260.623
Centr. Amerika:			
Guatemala	30.000	32.000	35.937
Overig Centr. Amerika...	90.000	72.000	93.723
Zuid-Amerika:			
Demarara	120.000	117.800	126.143
Suriname	17.000	14.000	16.500
Venezuela	20.000	18.000	19.642
Ecuador	20.000	20.000	20.723
Peru	400.000	395.895	485.077
Argentinië	345.000	346.470	381.792
Brazilië	950.000	975.000	922.129
Totaal in Amerika	6.945.000	7.548.417	7.927.284
Azië:			
Britsch-Indië	4.000.000	3.880.000	3.218.000
Java	1.300.000	2.575.000	2.798.870
Formosa en Japan	1.000.000	1.147.260	928.751
Philippijnen	1.100.000	984.024	782.322
Totaal in Azië	7.400.000	8.586.284	7.727.943
Australië	550.000	605.212	538.641
Fiji eilanden	90.000	80.000	92.857
Totaal in Australië en Polynesië.....	640.000	685.212	631.498
Egypte	125.000	145.000	119.874
Mauritius	230.000	163.210	220.960
Reunion	52.000	42.921	50.415
Natal	320.000	291.012	350.901
Mozambique	85.000	87.000	76.269
Totaal in Afrika	812.000	729.143	818.419
Europa:			
Spanje	24.000	25.740	22.687
Totaal Rietsuiker	15.821.000	17.574.796	17.127.831
Bietsuiker :			
Ver. Staten	1.115.000	1.025.217	1.075.688
Canada	46.000	48.254	40.953
Europa	6.771.000	7.443.859	10.544.332
Totaal Bietsuiker.....	7.932.000	8.517.330	11.660.973
Totaal Gen. Riet- en Bietsuiker.....	23.753.000	26.092.126	28.788.804

MAANDCIJFERS. EMISSIES IN OCTOBER 1932.

Staatsleeningen f 103.550.025,—
zijnde:

Ned.-Indië.

Ned.-Indische Gulden-
Leening 1932, groot
f 106.500.000 5 % obl.,
f 57.495.000 à 97 % .. f 55.770.150,—
f 49.005.000 à 97½ % „ 47.779.875,—

Prov. en Gemeentel. Leeningen ¹⁾ .. „ 12.823.750,—
zijnde:

Nederland

Gem. Amsterdam
f 10.000.000 5 % obl.
à 97½ % .. „ 9.737.500,—

Gem. Doetichem
f 600.000 5 % obl. à
98¾ % .. „ 592.500,—

Gem. Enschede
f 2.500.000 5 % obl. à
99¾ % .. „ 2.493.750,—

Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Wa-
terl.-Mijen .. „ 5.750.000,—
zijnde:

België

Obligatiën:

Regie van Telegraaf en
Telefoon van het Kon-
inkrijk België
f 6.000.000 5 % obl.
à 87½ % .. f 5.250.000,—

Utrechtsche Waterlei-
ding-Maatschappij
f 500.000 5 % obl. à
100 % .. „ 500.000,—

Kerkelijke Leeningen .. „ 49.000,—
Nederland .. f 49.000,—

Totaal f 122.172.775,—

¹⁾ Bovendien Conversieleening Stad Parijs f 28.000.000,—
5 % obl. à 99¾ %.

Bovendien:

f 5.065.000,— 3 m. Schatkistpromessen à f 999,67 en
„ 19.777.000,— Schatkistbiljetten .. „ 1.020,05

Voorts werd in de afgelopen maand hier te lande de in-
schrijving opengesteld op een beperkt bedrag:

Prof. aand. Soc. Internationale de Plantations et de
Finance, Antwerpen, à B. frs. 27.50 p. aand. (voor aandeel-
houders).

De Kerkelijke Leening heeft betrekking op:

	Rente.	Emissie-
	Gulden	voet
	koers	
	pCt.	pCt.

	50.000	5	98
Congr. d. E. E. Z. Z. Ursulinen v.h.			
Bisd. Haarlem, Bergen ..	50.000	5	98

Emissies in 1932.

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal
Januari ... f	8.642.218,75	f 275.000,—	f 8.917.218,75
Februari .. „	15.508.375,—	—	15.508.375,—
Maart .. „	77.785.127,50	—	77.785.127,50
April .. „	4.383.000,—	—	4.383.000,—
Mei .. „	1.107.243,75	—	1.107.243,75
Juni .. „	122.674.856,25	—	122.674.856,25
Juli .. „	4.494.000,—	450.000,—	4.944.000,—
Augustus .. „	12.054.375,—	—	12.054.375,—
September .. „	20.900.361,—	—	20.900.361,—
October .. „	122.172.775,—	—	122.172.775,—
	f 389.722.332,25	f 725.000,—	f 390.447.332,25

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	September 1932.		September 1931.	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Rek.houders	46.663	f 1.271.134.000	49.038	f 1.957.942.000
Door H.-bank plaatselijk	33.770	„ 1.051.472.000	35.016	„ 1.611.891.000
Voldoening Rijksbelast.	1.117	„ 10.518.000	1.138	„ 11.303.000

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Gulden)

	October 1932	Sedert 1 Januari 1932	Overeen- komstige periode 1931
Directe belastingen.			
Grondbelasting	249.304	4.863.803	8.550.978
Personeele belasting ¹⁾	—	202.194	6.610.641
Inkomstenbelasting ..	5.000.515	62.127.503	69.636.440
Vermogensbelasting ..	782.124	10.224.216	11.534.599
Dividend- en tantième- belasting	554.198	13.289.424	16.557.037
Invoerrechten	13.659.496	70.956.689	52.343.710
Statistiekrecht	192.794	1.765.538	2.663.250
Accijnzen			
Zout	210.259	1.839.499	1.771.088
Geslacht	598.236	5.512.441	7.329.055
Wijn	31.706	1.860.448	1.831.165
Gedistilleerd	2.642.898	26.630.452	31.005.646
Bier	1.008.210	9.545.976	11.776.563
Suiker	5.123.494	43.804.437	42.833.130
Tabak	1.751.065	22.392.640	24.540.152
Belasting op gouden en zilveren werken	74.558	571.709	728.478
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	2.1632.667	14.042.704	19.703.515
Registratierechten ..	764.746	8.636.927	12.347.801
Successierechten	2.930.902	29.068.097	37.840.739
Domeinen, wegen en vaarten	376.576	3.249.295	3.582.933
Staatsloterij	167.295	620.001	621.578
Loodsgelden	342.929	2.757.346	3.533.186
Totaal-Generaal ..	38.093.972	333.961.339	367.341.684

¹⁾ Met ingang v. h. belastingjaar 1931 wordt de personeele bel. geheven ten bate v. d. gem., zoodat de in dezen staat vermelde bedragen uitsluitend vroegere belastingjaren betreffen. ²⁾ Hieronder begrepen f 319.298 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbel.). ³⁾ Id. f 2.759.080. ⁴⁾ f 3.503.232.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

Verdedigingsbelasting ..	753.177	10.657.583	14.167.917
Opcenten:			
Grondbelasting	202.401	3.881.581	4.215.040
Personeele belasting ..	—	32.992	1.115.525
Inkomstenbelasting ..	977.825	12.253.763	13.956.819
Vermogensbelasting ..	435.730	5.624.944	6.504.113
Dividend- en tantième- belasting	182.885	4.385.510	5.463.822
Invoerr. Zuidvruchten	54.558	645.064	—
Accijs op Wijn	31.242	929.946	366.233
„ „ Gedistilleerd	264.290	2.663.045	3.100.565
„ „ Suiker	509.147	2.279.155	—
Tabaksacc. op sigaretten	458.231	4.371.762	940.971
Zegelrecht van buitl. eff.	256.749	842.482	812.929
Totaal	4.126.235	48.567.827	50.643.929

HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS:

Wegenbelasting	832.600	11.554.923	10.913.706
Rijwielbelasting	33.470	6.961.378	6.901.697
Totaal	866.070	18.516.301	17.815.403

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET „GEMEENTEFONDS”

Gemeentefondsbelasting	5.342.377	61.746.827	11.531.887
Opcenten Vermogensbel.	357.411	4.764.490	814.147
Totaal	5.699.788	66.511.317	12.346.034

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, IN- KOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1931.

Dienstjaren	Grond- belasting	Inkomsten- belasting	Vermogens- belasting
1929/30	—	365.965	60.213
1930/31	17.637	1.364.649	222.907
1931/32	631.155	49.952.240	8.428.423
1932/33	4.215.011	10.444.649	1.512.873
Totalen	4.863.803	62.129.503	10.224.216

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.
GELDKOERSEN.

Table listing exchange rates for various cities including London, Parijs, Berlijn, Amsterdam, Londen, Stockholm, Tokio, Weenen, Warschau, and Zwits. Nat. Bk. with columns for date and rate.

OPEN MARKT.

Table showing open market exchange rates for Amsterdam, Londen, Berlijn, and New York with columns for different dates in 1932 and 1931.

1) Koers van 18 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table showing exchange rates in the Netherlands for various cities like Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia with columns for date and rate.

Table showing exchange rates for various cities including Londen, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid with columns for date and rate.

Table showing exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsinki, Buenos Aires, and Montreal with columns for date and rate.

* Notering te Amsterdam. ** Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table listing cable exchange rates for New York with columns for Date, Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table listing exchange rates in London for various locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, Constantin., Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Rio d. Janeiro, Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

Table showing silver and gold prices for London and New York with columns for date and price.

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Table showing the financial status of the government treasury with columns for Vorderingen, Verplichtingen, and dates.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table showing the floating debt of the Netherlands-Indies with columns for Vorderingen, Verplichtingen, and dates.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 21 November 1932.

		Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f	31.758.463,65		
	Bijbnk. "	106.669,05		
	Ag.sch. "	6.311.044,34	f	38.175.177,04
Papier o. h. Buitenl. in disconto				—
Idem eigen portef.	f	71.335.835,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.				71.335.835,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f	23.395.203,63		
	Bijbnk. "	5.923.372,49		
	Ag.sch. "	44.797.671,50	f	74.116.247,62
Op Effecten	f	72.989.728,81		
Op Goederen en Spec.		1.126.518,81		74.116.247,62
Voorschotten a. h. Rijk				—
Munt en Muntmateriaal				
Munt, Goud	f	98.196.180,—		
Muntmat., Goud		934.384.490,80	f	1.032.580.670,80
Munt, Zilver, enz.		19.835.542,61		
Muntmat., Zilver				1.052.416.213,41 ¹⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds				20.076.815,81
Gebouwen en Meub. der Bank				5.000.000,—
Diverse rekeningen				15.043.869,13
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)				19.331.195,17
			f	1.295.495.353,18
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds		3.000.000,—		
Bijzondere reserve		5.000.000,—		
Pensioenfonds		8.213.178,51		
Bankbiljetten in omloop		962.909.205,—		
Bankassigtiën in omloop		45.205,92		
Rek.-Cour. f Het Rijk	f	6.380.365,80		
saldo's: Anderen		287.098.605,20		293.478.971,—
Diverse rekeningen				2.848.792,75
			f	1.295.495.353,18
Beschikbaar metaalsaldo	f	549.324.019,38		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.				1.373.310.045,—
¹⁾ Waarvan in het buitenland	f	3.020.302,58.		

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo ¹⁾	Dek-kings perc.
21 Nov. '32	98196	934.384	962.909	293.524	549.324	84
14 " '32	98196	934.384	971.027	286.312	547.925	83
7 " '32	100696	934.313	984.285	272.791	550.216	84
31 Oct. '32	100696	934.181	1002.603	264.875	546.353	83
24 " '32	100695	934.181	965.223	295.951	549.260	83
17 " '32	100695	934.202	976.867	284.093	548.676	83
23 Nov. '31	94.691	782.489	1023.132	225.651	405.496	72
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
21 Nov. 1932	38.175	—	74.116	71.336	15.044
14 " 1932	39.362	—	74.933	71.336	14.931
7 " 1932	37.852	—	74.088	71.336	14.721
31 Oct. 1932	39.744	—	82.114	71.336	14.744
24 " 1932	40.318	—	75.503	71.336	14.478
17 " 1932	41.871	—	74.982	71.336	14.285
23 Nov. 1931	110.228	—	109.067	75.124	65.649
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van 2/5 metaaldekking. ²⁾ Onder de activa.

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Disconto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen	Diverse rekeningen ²⁾
1 October 1932	4.746	5.066	183	85	737	95
1 September 1932	4.748	5.012	183	21	735	85
1 Augustus 1932	4.873	5.301	183	133	809	109
1 Juli 1932	4.857	5.272	194	87	865	143
1 Juni 1932	4.839	5.246	199	27	893	122
1 Mei 1932	4.827	5.309	185	25	1.059	198
1 October 1931	4.546	5.023	227	43	1.253	454

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Sluitpost der passiva.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
19 Nov. 1932	150.270		211.030	30.030	53.846
12 " 1932	150.350		214.920	29.680	52.510
5 " 1932	148.440		216.250	28.700	50.460
22 Oct. 1932	104.634	45.615	214.785	31.832	51.602
15 " 1932	104.626	45.127	219.260	29.809	50.125
8 " 1932	103.625	44.945	222.034	28.189	48.480
1 " 1932	103.622	45.510	217.430	29.992	50.163
21 Nov. 1931	132.119	44.754	234.994	28.189	71.599
22 " 1930	138.759	37.248	255.934	40.308	57.510
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
19 Nov. 1932	18.320	62.050		23.960	62
12 " 1932	18.270	58.500		30.980	61
5 " 1932	18.500	58.480		32.930	61
22 Oct. 1932	19.025	9.126	40.445	30.991	61
15 " 1932	19.311	9.276	41.424	28.349	60
8 " 1932	19.198	9.261	40.776	29.676	60
1 " 1932	17.878	9.292	40.428	31.083	60
21 Nov. 1931	4.555	8.865	42.073	34.154	67
22 " 1930	30.585	9.095	44.289	41.791	59
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
16 Nov. 1932	140.452	359.397	55.025	11.795	17.478
9 " 1932	140.443	361.210	53.212	11.799	17.787
2 " 1932	140.460	361.472	52.950	11.954	17.536
26 Oct. 1932	140.441	358.431	55.992	11.597	18.434
19 " 1932	140.416	359.218	55.204	11.606	20.048
12 " 1932	140.396	361.414	53.008	11.644	17.725
18 Nov. 1931	121.771	354.615	41.089	12.068	31.000
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
16 Nov. '32	68.563	20.447	82.500	33.198	56.055	41 ¹⁾ / ₃₂
9 " '32	68.053	20.428	79.858	33.857	54.233	40 ¹⁾ / ₃₂
2 " '32	78.813	7.019	102.672	34.898	53.988	37 ¹⁾ / ₁₆
26 Oct. '32	66.998	25.426	77.336	33.588	57.010	41 ¹⁾ / ₁₆
19 " '32	66.238	30.751	71.934	33.741	56.198	41 ¹⁾ / ₃₂
12 " '32	68.108	15.032	83.534	35.236	53.982	40 ¹⁾ / ₁₆
18 Nov. '31	51.006	21.213	59.662	37.617	42.156	35 ¹⁾ / ₂
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
10 Nov. '32	82.233	1.297	2.988	4.512	1.961	2.546	3.200
4 " '32	82.036	1.285	2.986	4.773	1.996	2.678	3.200
28 Oct. '32	82.909	1.275	2.981	5.639	2.002	2.764	3.200
21 " '32	82.677	1.260	2.910	5.095	2.077	2.761	3.200
13 Nov. '31	67.580	932	13.095	18.297	11.326	2.799	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
10 Nov. '32	6.621	2.484	82.313	1.691	2.259	20.778
4 " '32	6.621	2.572	83.022	1.752	2.274	20.266
28 Oct. '32	6.621	2.364	82.205	2.430	2.123	21.229
21 " '32	6.621	2.183	80.549	632	2.261	23.482
13 Nov. '31	5.065	2.245	82.276	1.366	6.903	22.347
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	913

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in millioenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als gouddekking geldende	Andere wissels en cheques	Beteeningen
15 Nov. 1932	825,2	65,4	104,5	2.630,1	95,3
7 " 1932	817,3	61,3	121,8	2.783,4	99,1
31 Oct. 1932	817,3	61,3	123,0	2.857,1	197,8
23 " 1932	796,8	63,4	137,2	2.616,9	85,0
15 " 1932	796,8	63,4	135,2	2.747,2	92,1
15 Nov. 1931	1.038,0	93,0	141,8	3.781,4	113,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Nov. 1932	394,9	759,4	3.413,6	357,6	746,4
7 " 1932	362,3	812,6	3.502,2	366,2	765,7
31 Oct. 1932	362,3	794,5	3.620,0	389,5	777,1
23 " 1932	362,2	807,9	3.414,0	376,9	750,0
15 " 1932	362,2	812,7	3.519,0	366,9	744,1
15 Nov. 1931	102,9	894,9	4.453,5	406,8	862,1
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Nov., 31, 23, 15 Oct. '32 en 15 Nov. '31 resp. 29; 33; 20; 33; 26; 14 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in millioenen Belgas.

Data 1932	Goud		Binnen- en buitenlandse wissels	Beteeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheidsfondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
17 Nov.	2614	65	689	64	367	40	3.626	37	166
8 "	2613	64	692	57	367	40	3.657	38	127
3 "	2613	64	681	64	367	40	3.659	49	110
27 Oct.	2611	64	683	50	367	40	3.637	16	152
20 "	2610	63	692	54	367	40	3.634	6	177
19 Nov. 1)	2558	32	916	59	290	39	3.550	26	286

1) 1931.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
2 Nov. '32	3.003,6	2.251,0	196,6	326,0	34,1
26 Oct. '32	2.992,6	2.247,8	198,8	322,3	33,7
19 " '32	2.955,6	2.259,4	196,5	313,5	33,6
12 " '32	2.932,0	2.245,7	192,1	327,7	33,3
5 " '32	2.912,5	2.229,4	196,9	333,4	33,3
28 Sept. '32	2.878,6	2.215,1	205,9	339,6	33,6
4 Nov. '31	2.772,7	1.662,7	160,6	705,2	642,0

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
2 Nov. '32	1.850,8	2.700,8	2.453,7	152,1	58,2	62,1
26 Oct. '32	1.850,9	2.688,9	2.470,0	152,3	58,0	61,9
19 " '32	1.851,0	2.717,4	2.391,8	153,0	57,8	61,7
12 " '32	1.850,9	2.737,8	2.357,1	153,0	57,5	61,3
5 " '32	1.851,3	2.744,9	2.345,0	153,0	57,2	61,1
28 Sept. '32	1.853,7	2.721,0	2.353,1	153,0	56,7	60,8
4 Nov. '31	727,6	2.447,1	2.319,3	164,5	58,1	61,5

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
26 Oct. '32	103	10.516	8.602	1.975	17.755	5.725
19 " '32	94	10.632	8.489	1.871	17.672	5.692
12 " '32	107	10.634	8.347	1.799	17.519	5.660
5 " '32	107	10.637	8.245	1.828	17.445	5.644
28 Sept. '32	101	10.706	8.201	1.831	17.477	5.640
28 Oct. '31	453	13.521	7.700	1.714	18.968	6.358

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 22 November 1932.

De vastere stemming, welke aan het einde der voorafgaande en het begin dezer week aan de tarwe-markt heerschte, speciaal wat Noord-Amerikaansche soorten betrof, heeft koopers er niet toe doen overgaan groote inkoopten te doen tot de verhoogde prijzen. Wel zijn in Engeland op verschillende dagen zaken tot stand gekomen, doch veelal speelde daarbij de koers van het Pond een voornamere rol bij de prijsvorming dan de koersen aan de Noord-Amerikaansche termijnmarkten. Eene vastere of flauwere stemming voor tarwe in Engeland wil daarom niet zeggen, dat ook in andere landen de stemming in overeenstemming daarmee was. De prijs voor Manitoba-tarwe in Guldens heeft, nadat in het begin der week eenige verlaging intrad, gedurende de laatste dagen geen belangrijke schommelingen ondergaan, en liep als gevolg van een iets vastere stemming te Winnipeg tijdelijk weder matig op. De aanvoeren aan de binnenlandsche markten in Canada zijn afgenomen wegens slecht weer, doch het aanbod voor uitvoer blijft dringend. In de Ver. Staten was de stemming op de meeste dagen gedrukt, niettegenstaande de vooruitzichten van de wintertarwe niet schitterend zijn. Hoewel eenige verbetering is ingetreden in het wintertarwebied, zijn er uitgebreide streken, waar overvloedige regenval dringend noodzakelijk is. Sommige particuliere oogst-experts zijn van meening, dat de officiële raming van 1 October van de opbrengst van zomertarwe te hoog is. Een dezer experts schat die opbrengst op 241 miljoen bushels tegen de regeeringsschatting op 1 October van 270 miljoen bushels. Voor uitvoer zijn de prijzen in de Ver. Staten nog steeds te hoog, de lage stand van den Canadeeschen Dollar maakt de concurrentie der Ver. Staten onmogelijk. De termijnmarkt te Winnipeg sloot voor tarwe 1¼ dollarcent per 60 lbs. lager, te Chicago 3 dollarcenten lager. Australische tarwe begint hoe langer hoe meer met de Canadeesche te concurreeren en wordt geregeld aangeboden tot lagere prijzen dan die waarvoor de beste Manitoba tarwe wordt aangeboden. Het Verre Oosten is gedurende de afgelopen week sterk koper geweest van groote hoeveelheden Australische tarwe en ook in Europa werden flinke zaken gedaan, doch het aanbod blijft dringend. Berichten over den oogst in Australië zijn gunstig en lichte regen verbeterde de vooruitzichten in late districten. De kwaliteit schijnt zeer goed te zijn en een opbrengst van 200 a 210 miljoen bushels wordt verwacht. In het vorige jaar was de opbrengst 189 miljoen bushels. Ook Argentinië is gaarne verkoper van tarwe van den nieuwen oogst en biedt deze vooral op het continent aan, daar verkoopen in Engeland door het preferentiële invoerrecht bemoeijelijk worden. De berichten over den Argentijnschen oogst luiden gunstig. Naar men zegt, dreigt geen gevaar van sprinkhanen meer, en men vertrouwt, dat een groote opbrengst zal worden verkregen. Volgens particuliere schattingen wordt een voor uitvoer beschikbaar overschot verwacht van 25/26 miljoen quarters. Anderen schatten dit overschot op 23 miljoen quarters inclusief het overschot van den ouden oogst. In het nu loopende seizoen werden tot nog toe 14.300.000 quarters door Argentinië uitgevoerd. Aan de termijnmarkt te Buenos Aires was het slot van den Februari-termin 23 centavos per 100 KG. lager. Te Rosario voor denzelfden termijn 20 centavos lager.

Voor rogge kwam weinig verandering in de marktstemming. Wel zijn de koersen aan de Noord-Amerikaansche termijnmarkten gedaald en werden de vraagprijzen door afladers verlaagd, doch deze zijn nog te duur in vergelijking met de voor Russische gevraagde. De laatste soort wordt in verschillende posities tot weinig veranderende prijzen aangeboden, op sommige dagen bestond eenige vraag, doch de omzetten bleven beperkt. Poolse rogge daalde eenigszins in prijs, doch bleef ook zonder groote zaken. Voor Platarogge van den nieuwen oogst verminderde de belangstelling, toen daarvoor de prijzen werden verhoogd. Aan de termijnmarkt te Chicago was het slot voor rogge 2½ dollarcenten per 56 lbs. lager, te Winnipeg 1¼ dollarcenten lager.

In het begin der afgelopen week was het aanbod van maïs niet dringend en zowel van Platamaïs als van Donaumaïs was het aanbod uit aangekomen booten zelfs beperkt. Tengevolge van eene flinke vraag konden de prijzen zich gedurende verschillende dagen handhaven tot het aanbod van beide maïsoorten verminderde. De prijzen zijn toen matig gedaald en het aangeboden werd zonder veel moeite opgeruimd. De koersen aan de Argentijnsche termijnmarkten waren in het begin der week gedaald, doch bleven daarna op de meeste dagen vrijwel onveranderd.

De New-Yorksche termijnmarkt opende iets lager. Aan het slot werd echter enige weerstand geboden en de noteringen luiden als volgt: Dec. 0.98, Jan. 0.92, Mrt. 0.92, Mei 0.97 en Juli 1.03, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.08 bedroeg.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 37.000 tons, de versmeltingen 43.000 tons tegen 31.700 tons, en de voorraden 145.000 tons tegen 126.500 tons. De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

Table with 4 columns: Productie (Raming), Ontvangsten, Totaal sedert 1/1, Verschepingen, Voorr. in afscheephavens. Rows for 1932, 1931, 1930 tons.

In Engeland werden aan het einde der voorafgaande week flinke partijen ruw suiker geplaatst en, hoewel deze week het interesse wat luidde, waren de omzettingen zeer bevredigend. De Londensche termijnmarkt volgde nauwkeurig de bewegingen te New-York. De slotnoteringen luiden als volgt: Dec. Sh. 5/9, Mrt. Sh. 6 1/2, Mei Sh. 6 3/4, Aug. Sh. 6 1/4 en Dec. Sh. 6/9, Rietsuiker basis 96 pCt. cif.

Rusland heeft weer 7000 tons kristalsuiker naar Britsch-Indië verkocht tot Sh. 7 2/4 cif, niettegenstaande de productie van dit land niet aan de binnenlandsche consumptie zal kunnen voldoen. Rusland zal dan ook vroeger of later aanzienlijke hoeveelheden moeten importeeren.

De Board of Trade Statistiek is als volgt:

Table for October with 4 columns: Import Bietsuiker, Rietsuiker, Totaal, Vrijgemaakt voor Consumptie, Export Geraffineerd. Rows for 1932, 1931 tons.

Op Java verkocht de V.I.S.P. nog ca. 1000 tons Superieur.

De onderhandelingen tusschen de Ned.-Indische Regeering en Suikerproducenten over een nieuwe verkooporganisatie, waarbij alle fabrieken betrokken zijn, zijn zoover gevorderd, dat eene definitieve regeling waarschijnlijk binnenkort tot stand zal komen. De afscheeping van Java in Oct. bedroegen 144.000 tons tegen 173.000 tons verleden jaar.

Hier te lande bestond, evenals op de buitenlandse markten, aanvankelijk nogal belangstelling voor het artikel. Het verdere verloop van de markt liep eveneens parallel met New-York en Londen. De slotnoteringen van de Amsterdamsche termijnmarkt gaven het volgende beeld te zien: Dec. f 5%, Mrt. f 5%, Mei f 6.— en Aug. f 6%. De omzet bedroeg 4800 tons.

KOFFIE.

Nog altijd valt van eenige opleving in den koffiehandel niets te merken. De stemming blijft lusteloos, zoowel in Europa als in Amerika en uit New-York wordt zelfs bericht, dat de handel in het artikel op het ogenblik „verland“ is. De geringe ondernemingslust blijkt wel zeer duidelijk uit de cijfers der verscheppingen en der verkoopen van Santos in de afgelopen week. Naar Amerika werden van Santos in de week van 13 tot 19 November verscheept 42.000 balen tegen 70.000 balen in de voorafgaande week, terwijl naar Europa tot verscheeping kwamen 44.000 balen tegen 49.000 balen. Naar Amerika en Europa tezamen bedroegen de verscheppingen in de laatste week dus slechts 86.000 balen tegen 119.000 balen in de week daarvóór en niet minder dan 256.000 balen in het tijdsverloop van 16 tot 22 October, zijnde de eerste week na de heropening van het scheepvaartverkeer vanuit de havens van den Staat Sao Paulo. Bij de verkoopen valt hetzelfde op te merken. In de vorige week werden van Santos naar Amerika verkocht 41.000 balen en naar Europa 43.000 balen, tezamen 84.000 balen tegen 70.000 balen en 55.000 balen, dus tezamen 125.000 balen in de week daarvóór, terwijl de hoeveelheden in de week van 16 tot 22 October bedroegen 120.000 en 153.000 balen, tezamen 273.000 balen.

In de laatste weken hebben geruchten geloopt, dat Brazilië van plan zou zijn om over te gaan tot verlaging van

(VAN GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

Main table with columns: METALEN (Zilver, IJzer, Koper, Tin, Lood), TEXTIELGOEDEREN (Katoen, Wol), DIVERSEN (Koe-huiden, Kalk-salpeter). Includes various price listings in pence and shillings.

16 Sept. 1932 79 K.G. La Plata. 2) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche, 34/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 Canada. 3) Notering Schotland 59/6. 4) 58/-. 5) 4 Nov. 6) 11 Nov. 7) 18 Nov. 8) 3 Nov. 9) 10 Nov. 10) 15 Nov.

het extra-uitvoerrecht, uit welks opbrengst de koffie moet worden betaald, welke voor vernietiging wordt opgekocht. Onder den invloed dier geruchten toonden verschillende afladers zich min of meer geneigd tot concessies op de vraagprijzen, doch op 17 dezer werd officieel bekend gemaakt, dat de Koffie-Raad bepaald heeft, dat bedoeld uitvoerrecht onveranderd zal worden gehandhaafd op 55 Milreis per baal, wat bij den tegenwoordigen wisselkoers uitkomt op ruim 10 Gulden. Een lichte aantrekking der kost- en vrachtaanbiedingen was hiervan bij enkele verschepers het gevolg, doch daarnaast bleven bij andere afladers de vraagprijzen onveranderd, zoodat, alles tezamen genomen, gezegd kan worden, dat Santos tegenover verleden week onveranderd a een fractie hooger is. Rio bleef geheel ongewijzigd.

De Koffie-Raad heeft bekend gemaakt, dat in de afgelopen week vernietigd zijn 21.000 balen te Rio en 3000 balen te Victoria. Omtrent de vernietiging op de andere plaatsen van Brazilië is ook ditmaal niets bekend gemaakt. Of daar op het oogenblik al of niet vernietigd wordt, is een vraag, die hier niet beantwoord kan worden, al kan ook als vaststaand worden aangenomen, dat de vooruitzichten voor een gunstig resultaat van de door Brazilië gevoerde koffiopolitiek door den opstand, welke bijna drie maanden lang in den Staat Sao Paulo heeft gewoed, er niet beter op zijn geworden. In de maanden Juli, Augustus en September van dit jaar konden uit Santos slechts 72.000 balen worden uitgevoerd tegen 2.170.000 balen in dezelfde maanden van het vorig jaar en waar, zooals bekend, het extra-uitvoerrecht de middelen moet verschaffen voor de vernietiging, is het duidelijk, dat ook in deze middelen op het oogenblik een belangrijke achterstand moet zijn. Daarbij komt nog, dat de uitvoer in de laatste weken ook betrekkelijk gering is geweest en dat voor het volgende oogstjaar op een zeer grooten oogst moet worden gerekend. Dat de handel overall slechts het hoognoedige koopt in de verwachting, dat Brazilië weldra genoodzaakt zal zijn zich met lagere prijzen tevreden te stellen, is onder deze omstandigheden begrijpelijk.

De kost- en vrachtaanbiedingen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer \$ 11.55 a 11.65 per cwt. en van dito Prime onge-

veer \$ 11.70 a 11.85, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, zijn \$ 9.45 a 9.50.

Nederlandsch-Indië is in verhouding van onze markt nog altijd met Robusta hoog. De prijzen, waartoe aldaar in de eerste hand wellicht verkoopers zouden te vinden zijn, zijn voor:

Palembang Robusta, November-verscheping, 18 ct.; Benkoelen Robusta, November-verscheping, 19 ct.; Mandheling Robusta, November-verscheping, 20½ a 21 ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, November-verscheping, 23¼ ct., alles per ½ K.G. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant. Deze prijzen zijn ongeveer ¼ a 1½ ct. hooger dan in de tweede hand nog zeer kort geleden werd aangeboden en ook voor loco en voor stoomend zijn de tweede-hand-prijzen hier gedrukt. Dit laatste is voor een groot deel het gevolg van de omstandigheid, dat verschillende houders zijn blijven zitten met partijen, die zij in de laatste maand der Sao Paulo-revolutie tot hooge prijzen hebben gekocht en waarop zij nu gaarne verlies willen nemen. Zoo lang dit min of meer dringend aanbod aanhoudt, is voor deze soort op de Nederlandsche markt waarschijnlijk geen betere stemming te verwachten.

De noteringen aan de termijnmarkt te Rotterdam, die in de vorige week wat waren teruggelopen op de geruchten van uitzicht op verlaging van het Braziliaansche extra-uitvoerrecht, liepen in de afgelopen week, toen bekend was, dat die verlaging niet zou plaats hebben, wederom ¼ a ½ ct. op. Bij het opmaken van dit Overzicht noteert December 22¼, Maart 20¼, Mei 20¼ en September 19½ ct. per ½ K.G.

De officieele loco-notering te Rotterdam van Superior Santos werd verlaagd van 33 op 32 ct. en van Robusta van 25 op 24 ct. per ½ K.G.

De slot-noteringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
21 November	\$ 6.04	5.92	5.78	5.59	9.60	8.75	8.38	8.13
14 November	„ 6.—	5.70	5.57	5.40	9.13	8.43	8.13	7.90
7 November	„ 6.10	5.74	5.62	5.42	8.99	8.45	8.18	7.98
31 October	„ 6.35	5.92	5.79	5.60	9.28	8.72	8.46	8.23

Rotterdam, 22 November 1932.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFERS			
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/ Finland per standaard van 4.672 M³.	RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Afl. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. ½ K.G.		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam		Bruto- gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100		
			In- voer	Uit- voer	In- voer	Uit- voer										
1925	f 159,75	o/o 100	Sh. 2/11,625	o/o 100,0	fl. 18,75	o/o 100,0	cts. 61,375	o/o 100,0	cts. 84,5	o/o 100,0	f 35,87 ^a	o/o 100,0	100	100	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,—	94,8	112	128	93,2	92,9
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,12 ^a	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,62 ^b	90,9	113	116	95,4	89,5
1928	151,50	94,8	-1/10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,87 ^b	88,9	118	128	96,4	87,6
1929	146,00	91,4	-1/10,25	28,8	13,—	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,37 ^b	76,3	122	132	91,6	82,6
1930	141,50	88,6	-1/5,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,62 ^b	63,1	124	135	75,5	69,4
1931	110,75	69,3	-3	8,4	8,—	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,37 ^b	42,9	117	136	62,6	57,9
Jan. 1930	147,50	93,9	-1/7,375	20,7	11,67 ^a	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,87 ^b	74,9	128	136	84,5	76,9
Febr. "	147,50	92,3	-1/8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,37 ^b	73,5	112	126	81,3	75,2
Maart "	147,50	92,3	-1/7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2
April "	147,50	92,3	-1/7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,12 ^b	72,8	115	127	78,7	72,8
Mei "	145,00	90,8	-1/6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1	72,0
Juni "	145,00	90,8	-1/6,125	17,2	9,77 ^a	52,1	33	53,8	58	68,6	22,87 ^b	63,8	131	133	76,1	70,4
Juli "	142,50	89,2	-1/5,625	15,8	9,27 ^a	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3
Aug. "	142,50	89,2	-1/4,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,—	55,7	129	145	73,5	67,9
Sept. "	140,00	87,6	-1/4,125	11,6	7,97 ^a	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4
Oct. "	132,50	82,9	-1/4	11,2	8,62 ^b	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6
Nov. "	130,00	81,4	-1/4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,37 ^b	54,0	121	139	71,0	63,3
Dec. "	130,00	81,4	-1/4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,—	53,0	105	129	69,0	61,3
Jan. 1931	125,00	78,2	-1/4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2
Febr. "	125,00	78,2	-1/3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,12 ^b	50,7	96	121	67,1	59,4
Maart "	125,00	78,2	-1/3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,62 ^b	51,9	107	140	66,5	59,1
April "	125,00	78,2	-1/3,125	8,8	8,57 ^b	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4
Mei "	125,00	78,2	-1/3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,37 ^b	42,9	114	141	65,8	56,8
Juni "	110,00	68,9	-1/3,125	8,8	8,57 ^b	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,12 ^b	39,4	127	133	64,5	56,8
Juli "	110,00	68,9	-1/3	8,4	8,77 ^b	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,—	41,8	138	153	62,6	55,8
Aug. "	100,00	62,6	-1/2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,12 ^b	39,4	122	142	60,6	55,6
Sept. "	100,00	62,6	-1/2,375	6,7	7,52 ^b	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,37 ^b	37,3	125	146	58,7	58,1
Oct. "	100,00	62,6	-1/2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	58,5
Nov. "	100,00	62,6	-1/2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	58,8
Dec. "	82,50	51,6	-1/2,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	58,8
Jan. 1932	82,50	51,6	-1/2,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,12 ^b	36,6	103	107	54,2	58,4
Febr. "	82,50	51,6	-1/2	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	59,8
Maart "	70,00	43,8	-1/1,625	4,6	6,25	33,3	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	58,3
April "	70,00	43,8	-1/1,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,—	39,0	89	110	51,6	56,0
Mei "	70,00	43,8	-1/1,5	4,2	5,62 ^b	30,0	23,50	38,3	30,25	35,7	13,25	36,9	89	107	51,0	54,0
Juni "	70,00	43,8	-1/1,375	3,9	6,30	33,6	24	39,1	28,50	33,7	12,37 ^b	34,5	101	116	50,3	52,5
Juli "	67,50	42,3	-1/1,375	3,9	6,70	35,7	24	39,1	23,75	28,1	12,37 ^b	34,5	100	112	49,0	53,7
Aug. "	63,00	39,4	-1/1,75	4,9	6,57 ^b	35,1	24	39,1	22,75	26,9	12,37 ^b	34,5	95	105	48,4	55,3
Sept. "	60,00	37,6	-1/2,125	6,0	6,52 ^b	34,8	25,25	41,1	23,75	28,1	12,75	35,5	96	112	49,0	57,1
Oct. "	63,50	39,7	-1/1,75	4,9	6,32 ^b	33,7	26,50	43,2	28,50	33,7	12,37 ^b	34,5	104	127	49,7	55,4
7 Nov.	63,50	39,7	-1/1,75	4,9	6,—	32,0	25	42,4	30,75 ^{c)}	36,4	12,25	34,1				
14 "	63,50	39,7	-1/1,875	5,3	6,—	32,0	25	42,4			12,37 ^b	34,5				
21 "	63,50	39,7	-1/1,75	4,9	6,—	32,0	24	39,1			12,25	34,1				

1) jaar- en maandgem. afger. op 1/8 pence. 2) 10 Nov.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend